บทที่ 3
หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำในด้านสุขอนามัย ในต่างประเทศ

โดยในบทนี้ ผู้เขียนจะอธิบายถึงสิทธิของผู้ต้องขังเกี่ยวกับเรื่องสุขอนามัยโดยเฉพาะ ได้แก่ สิทธิได้รับอาหาร สิทธิได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอน สิทธิในการได้รับบริการทางด้านการแพทย์ สิทธิในการได้รับบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และสิทธิที่จะได้รับบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจของผู้ต้องขัง ของประเทศต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ที่กำหนดให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังไว้ ว่ามีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน

3.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.1.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกระบวนการยุติธรรมที่มีระบบการทำงานต่อเนื่องและทุกองค์กรมีความสัมพันธ์กัน ภายใต้แนวคิดและมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันอย่างเป็นมาตรฐาน มีความเข้มแข็ง สามารถที่จะกรองผู้ที่กระทำความผิดที่แท้จริงที่สมควรถูกลงโทษจำคุกเท่านั้นเข้ารับการบำบัดในเรือนจำ ทั้งนี้โดยปรากฏจากรายงานผลการปฏิบัติและสถิติของกระทรวงยุติธรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอกจากนี้ กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเรื่องการบังคับโทษจำคุก เป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล กล่าวคือ สามารถนำมาปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเกิดผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง (Execution of Sentences Law– StVollzG)[1]

การลงโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีหลักเกณฑ์ปฏิบัติของศาลว่า “การนำคนเข้าคุกต้องมีประโยชน์ต่อสังคมและผู้กระทำความผิด ถ้าไม่มีประโยชน์อะไร ไม่ให้นำคนไป

---

[1] ธานี วรภัทร์. (2550, มกราคม-มิถุนายน, น. 116). “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก Penalty Law in Thailand : The Enforcement of the Sentence of Imprisonment”. *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์* 7 (1).

คุก” และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมักจะมีการใช้มาตรการเลี่ยงการลงโทษจำคุกโดยให้รอการลงโทษ และใช้โทษปรับเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ในหน่วยงานราชทัณฑ์จะมีการใช้มาตรการพักการลงโทษในชั้นลงโทษจำคุกอีกด้วย[2]

กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการวางกรอบแนวความคิดและทิศทางของการบังคับโทษจำคุกไว้อย่างละเอียดและมีความชัดเจน ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจแนวคิดพื้นฐานในการทำงานได้อย่างถูกต้องแท้จริงและมีแนวคิดไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดภารกิจเป็นเป้าหมายในการทำงานอันจะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน การบริหารจัดการต่าง ๆ จึงมีทิศทางที่ถูกต้อง ตรงกัน และมีความยั่งยืนในการดำเนินการ ไม่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาตามนโยบายของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งสูงสุดขององค์กร โดยเนื้อหาสาระของกฎหมายจะให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นมนุษย์มากเพื่อให้การดำรงชีวิตในอนาคตปราศจากการกระทำความผิด และให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถปรับสภาพการใช้ชีวิตในเรือนจำให้มีความใกล้เคียงกับสภาพชีวิตภายนอกเรือนจำมากที่สุด ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดกับการบังคับโทษจำคุก และหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ กล่าวคือ ไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของผู้นั้น ประกอบกับการบังคับโทษจะต้องอาศัยความร่วมมือโดยสมัครใจของผู้ต้องขังด้วย[3]

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการวางแผนการบังคับโทษเป็นแบบเฉพาะบุคคล มีการสำรวจเพื่อบำบัดและมีการประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อค้นหาบุคลิกภาพและการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังแต่ละคนเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและแนวทางในการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละคนโดยเฉพาะ[4]

การบังคับโทษมีระบบการผ่อนปรนการบังคับโทษจำคุกโดยการให้ผู้ต้องขังออกไปนอกเรือนจำ ทั้งแบบที่มีการควบคุมและไม่มีการควบคุม และยังอนุญาตให้มีการลาการคุมขังได้ไม่เกิน 21 วันต่อ 1 ปีหลังจากที่ถูกจำคุกมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตต้องภายหลังจากที่ถูกจำคุกมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นต้น[5]

---

[2] แหล่งเดิม. (น. 116).

[3] แหล่งเดิม.

[4] แหล่งเดิม. (น. 117).

[5] แหล่งเดิม.

ส่วนการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีหลักการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังในการที่จะต้องถูกกระทบอันเนื่องมาจากการบังคับโทษจำคุกให้น้อยที่สุด ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้[6]

(1) การศึกษาของผู้ต้องขัง การให้ทุนการศึกษา

(2) การคุ้มครองการทำงาน ค่าตอบแทนในการทำงาน ค่าชดเชยในการทำงาน เงินติดกระเป๋า เงินประจำเดือน เงินออม เงินส่วนตัว ค่าอุปการะเลี้ยงดู

(3) การมีและใช้เวลาว่าง การพักผ่อน รัฐต้องจัดให้มีหนังสือ พิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ ให้แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง

(4) การได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ตามหลักวิชาการทางการแพทย์ครบทั้ง 3 มื้อ

(5) การได้รับโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก การได้รับการเยี่ยม การสื่อสารทางจดหมาย โทรศัพท์ พัสดุไปรษณีย์ ตลอดจนการซื้อสิ่งของต่าง ๆ

(6) การปฏิบัติกิจในทางศาสนา

(7) การดูแลสุขภาพอนามัย การตรวจสุขภาพรายปี และการรักษาพยาบาล

การสังคมสงเคราะห์ผู้ต้องขังในเรื่องต่าง ๆ มีระบบการให้ความช่วยเหลือ 3 ช่วง คือ[7]

(1) การให้ความช่วยเหลือในการรับตัวผู้ต้องขังเข้าเรือนจำใหม่ๆ

(2) การให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในระหว่างบังคับโทษ

(3) การให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในการปล่อยตัวจากการบังคับโทษแล้ว

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในการใช้ชีวิตอยู่ภายในเรือนจำกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน ละเอียด และมีความเป็นมาตรฐานเดียวกันของนักโทษทุก ๆ คน และยังมีการกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานในการค้นเมื่อจำเป็น มีมาตรการระบุตัวบุคคล การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเป็นพิเศษ มาตรการทางวินัยของผู้ต้องขัง รวมทั้งขอบเขตของการใช้กำลังบังคับผู้ต้องขัง การขังเดี่ยว การใช้เครื่องพันธนาการ การชดใช้ค่าเสียหาย และการให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้ รวมถึงการให้คำแนะนำและคำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องขังด้วย โดยระบบการทำงานของการบังคับโทษจำคุกนั้น ผู้ทำงานจะต้องปฏิบัติภารกิจการบังคับโทษให้ประสบความสำเร็จโดยการทำงานร่วมกัน เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน

---

[6] แหล่งเดิม.

[7] แหล่งเดิม.

การดูแล การปล่อยตัว การช่วยเหลือมิให้ผู้ต้องขังหลบหนี หน่วยงานที่ควบคุมดูแล ผู้มีอำนาจในด้านการประกันสังคมและการให้ความช่วยเหลือทางสังคม รวมถึงหน่วยงานให้ความช่วยเหลืออื่นๆ และสมาคมการกุศล เหล่านี้จะต้องมีการทำงานร่วมกัน และยังจะต้องมีขั้นตอนการตรวจสอบเรือนจำ การช่วยเหลือดูแลในด้านต่าง ๆ มีคณะที่ปรึกษาเรือนจำ รวมถึงมีการทำงานวิจัยทางด้านอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการบังคับโทษ และการคุ้มครองข้อมูลประวัติผู้ต้องขังด้วย[8]

3.1.2 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในด้านสุขอนามัย

3.1.2.1 สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้บริการทางการแพทย์ อาจหมายความรวมถึงทั้งการรักษาพยาบาลทั่วไปและสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความอดอยาก ความเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย การทำร้ายร่างกายตัวเอง อาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการติดเชื้อ หรือแม้กระทั่งความรุนแรง ก้าวร้าว อันเป็นผลมาจากความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ[9]

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในเรื่องการใช้มาตรการทางการแพทย์ คือ การกำหนดให้เรือนจำมีหน้าที่ในการดูแลสุขอนามัยของทั้งตัวผู้ต้องขังและสถานที่ภายในเรือนจำ การดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง[10] และหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขัง[11]

เรือนจำจะต้องมีหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยทั้งหมดภายในเรือนจำ[12] การป้องกันการฆ่าตัวตาย[13] การคุ้มครองโดยอำนาจรัฐและผู้มีอำนาจหน้าที่ รวมถึงโดยกฎหมายอันได้แก่ พระราชบัญญัติเรือนจำ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยการป้องกันและดูแลความปลอดภัยดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่ของเรือนจำทั้งตามกฎหมายและเป็นหน้าที่ในทางจริยธรรมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังและการช่วยเหลือทางการแพทย์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนมาตรการทางด้านการแพทย์ รวมถึงกฎหมาย นอกจากนี้การดูแลความปลอดภัยภายในเรือนจำยังเป็นการช่วยป้องกันอันตรายบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นในเรือนจำหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังที่มีต่อสภาพภายในเรือนจำให้ดีขึ้น[14]

---

[8] แหล่งเดิม.

[9] Kaiser/Schöch *Strafvollzug. 5.Auflage,* p .225.

[10] *StVollzG* § 56 Abs. 1.

[11] *StVollzG* § 56 Abs. 2.

[12] *StVollzG* § 56.

[13] *StVollzG* § 88 Abs. 1.

[14] Kaiser/Schöch. Loc.cit.

ในด้านอื่น ๆ จะต้องคำนึงถึงการตัดสินใจของผู้ป่วยแต่ละรายด้วย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเสรีภาพของผู้ต้องขังก็ต้องถูกหยิบยกมาพิจารณาด้วยเช่นกัน[15] เช่นเดียวกับความเชื่อทางศาสนาหรือปรัชญาต่างๆ[16] ซึ่งผลสุดท้ายก็เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอันตรายต่อสุขภาพและป้องกันภาวะแวดล้อม เรือนจำจึงต้องมีมาตรการเกี่ยวกับโภชนา[17] โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นได้รับการแนะนำให้ควบคุมโดยการใช้มาตรการทางการแพทย์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางโภชนาการ

ในกรณีที่สามารถควบคุมโดยการใช้มาตรการทางการแพทย์ ซึ่งได้มีการบังคับให้ผู้ต้องขังต้องตรวจร่างกาย ถ้าหากยังไม่ได้ดำเนินการตรวจร่างกาย เช่น การตรวจร่างกาย ตามมาตรา 5 วรรค 3[18] นอกจาก มาตรา 101 วรรค 1 จะต้องมีการควบคุมให้มีการตรวจร่างกายแล้ว ยังควบคุมการรักษาในด้านการดูแลสุขภาพ มีขอบเขตของการดูแลสุขภาพถูกระบุอยู่ในมาตรา 56 ในกฎหมายเรือนจำ มาครา 58 ในกฎหมายของแคว้นบาวาเรียม มาตรา 60 กฎหมายของเมืองฮัมบูร์ก และมาตรา 56 ของกฎหมายของแคว้นนีเดอซักเซ่น[19] โดยผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลที่ครอบคลุมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากเป็นมาตรการที่จำเป็นต่อสุขภาพและเป็นการสนับสนุนสุขอนามัยที่ดี ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ต้องขังที่จะปฏิบัติตามกฎ หรือปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อเข้ารับการตรวจร่างกายหรือปฏิบัติตามมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสุขภาพ ในบางกรณียังอนุญาตให้ใช้มาตรการดูแลรักษาสุขภาพควบคู่ไปด้วย[20]

ตามมาตรา 190 ของกฎหมายเรือนจำที่ร่างสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในเรื่องการประกันสุขภาพไม่เคยเกิดขึ้นจริงในทางกฎหมาย[21] ดังนั้นเรือนจำจึงมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ โดยการกำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพ เนื่องจากผู้ต้องขังไม่อาจจะเลือกบริการทางการแพทย์ได้อย่างอิสระ ซึ่งแตกต่างจากผู้ป่วยคนอื่นนอกเรือนจำ[22]

---

[15] *StVollzG* § 1.

[16] *StVollzG* § 4.

[17] *StVollzG* § 225.

[18] Z.B. auch eine Röntgenreihenuntersuchung, vgl. OLG Cell ZfStrVo 1979, 187; OLG Düsseldorf NStZ 1984, 381.

[19] Dazu eingehend Hillenkamp, 2006, p. 89 ff.

[20] Dazu eingehend Hillenkamp. Loc.cit.

[21] Siehe dazu Steiner, 2006, S. 74

[22] OLG Nürnberg, NStZ 1999, S. 480; Calliess/Müller-Dietz, 2008, § 56 Rdn. 1; krit. Bemmann, 2001, S. 60 f.; Hillenkamp, 2005, S. 24 f.

มาตรา 56 ในกฎหมายเรือนจำ มาตรา 58 ในกฎหมายของแคว้นบาวาเรีย, มาตรา 60 กฎหมายของเมืองฮัมบูร์ก และมาตรา 57 ของกฎหมายของแคว้นนีเดอซักเซ่น ได้ระบุถึง การใช้สิทธิทางกฎหมายในการตรวจรักษาสุขภาพ บริการทางการแพทย์ การรักษาอาการป่วยและการดูแลผู้ป่วยด้วยอุปกรณ์เสริม[23] ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้น เมื่อมีความจำเป็นในการรักษา เพื่อให้ทราบถึงอาการป่วย เพื่อบรรเทาอาการป่วย เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ หรือเพื่อลดเงื่อนไขทางการแพทย์ แม้จะเป็นอาการเจ็บป่วยทั่วไป ก็มีการเรียกร้องให้มีการรักษาแบบมืออาชีพ[24]

หน้าที่และความรับผิดชอบต่อการดูแลรักษาสุขภาพในเรือนจำเป็นของแพทย์ประจำเรือนจำ ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์ประจำเรือนจำและผู้ต้องขัง เป็นไปตามธรรมชาติเหมือนบุคคลทั่วไป[25] โดยวิธีการรักษานั้น จะมีการส่งตัวต่อไปยังแพทย์เฉพาะทางเพื่อให้ทำการวินิจฉัยและรักษา แต่ต้องเกิดขึ้นหลังจากที่แพทย์ประจำเรือนจำได้วินิจฉัยและตัดสินไปแล้ว ซึ่งจะเป็นการรักษาโดยใช้จิตบำบัด[26] ซึ่งวิธีการรักษาของแพทย์ประจำเรือนจำ คือ จะเปิดให้ทำกิจกรรมพิเศษ โดยไม่ต้องใช้ดุลพินิจควบคุม[27] แพทย์ประจำเรือนจำจะให้การดูแลสุขภาพดำเนินไปตามกรอบของกฎหมาย โดยมักจะแตกต่างจากผู้คุมในแง่ของการได้รับสิทธิให้เปิดเผยความลับได้เพราะงานของแพทย์เป็นการป้องกันอันตรายเพื่อรักษาชีวิตของผู้ต้องขัง[28]

ส่วนปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นมานานหลายปี คือ ปัญหาโรคเอดส์ในเรือนจำ[29] โดยในสหพันสาธารณรัฐเยอรมนีมีผู้ต้องขังประมาณ 1% ที่ติดเชื้อเอดส์ ซึ่งหมายความว่าเชื้อเอชไอวีได้เพิ่มสูงขึ้นในเรือนจำเมื่อเทียบกับประชากรที่อยู่นอกเรือนจำ[30]

มาตรการการตรวจโรคผู้ต้องขังที่ติดเชื้อเอดส์ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่เข้มงวด โดยมีการกำหนดไว้ใน มาตรา 101 วรรค 1 เนื่องจากผู้ต้องขังอาจมีความต้องการที่จะใช้เลือด หรืออาจมีเงื่อนไขทางร่างกายบางประการ[31] ด้วยเหตุผลที่ว่าเชื้อโรคเป็นอันตรายที่มองไม่เห็นซึ่งอาจเกิด

---

[23] Kaiser Laubenthal (p. 371). Op.cit.

[24] OLG Karlsruhe, NJW 2001, p. 3422.

[25] Hierzu Kirschke, 2005, p. 121 ff.

[26] KG, ZfStrVo 1986, p. 186.

[27] OLG Nürnberg, NStZ 1999, p. 480.

[28] Kaiser Laubenthal. (p.372). Op.cit.

[29] Zum Arztgeheimnis im Strafvollzug siehe Tag, 2005, S. 89 ff.; ferner unten Kap. 10

[30] Dazu AK-Boetticher/Stöver, 2006, vor § 56 Rdn. 47 ff.; Calliess/Müller-Dietz, 2008, § 56 Rdn. 8 ff.; Laubenthal, 2005, S. 199 f.; Schäfer/Buchta, 1995, S. 323 ff.

[31] S.o. § 7 Rn. 146.

ขึ้นกับผู้ต้องขัง ได้รับเชื้อเอดส์มา การตรวจสุขภาพทั่วไปจึงอาจไม่เพียงพอ มาตรา 96[32] ตามมาตรา 101 วรรค 1 ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับการป้องกันการเกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเหตุผลที่จะต้องหาและแยกกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวออกมาจากผู้ต้องขังทั่วไป กล่าวคือ ถ้ามีหลักฐานที่เพียงพอว่าความจริงแล้วผู้ต้องขังมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด หรือมีพฤติกรรมเปลี่ยนคู่นอน รวมถึงพฤติกรรมการรักร่วมเพศ[33] ซึ่งตามข้อมูลทางการแพทย์ในปัจจุบันได้ระบุว่าความเป็นไปได้ในกรณีที่จะติดเชื้อนั้นเป็นไปอย่างจำกัดและตามมาตรา 101 ก็ยังไม่อาจจะยืนยันถึงอันตรายนี้ได้อย่างชัดเจน[34]

โดยการแก้ไขปัญหานี้ ในด้านของการรักษาต้องเป็นส่วนตัวมีการรักษาทางการแพทย์และการเยียวยาทางด้านจิตใจ[35] เนื่องจากกฎหมายยังไม่มีข้อกำหนดเฉพาะสำหรับเรื่องผู้ป่วยเอดส์ แต่ก็มีเงื่อนไขทางกฎหมายระบุชัดอยู่ โดยต้องแยกผู้ป่วยออกไปขังเดี่ยวในเวลาพักผ่อนแต่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติในช่วงเวลาทำงานหรือเวลาว่างในพื้นที่ส่วนกลางได้ตามปกติ

มาตรา 36 วรรค 4 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ต้องขังจะต้องได้รับการตรวจโดยแพทย์เพื่อหาโรคร้ายแรง[36] เงื่อนไขดังกล่าวก็ได้บรรจุอยู่ในมาตรา 101 ของกฎหมายเรือนจำ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรือนจำว่าจะรักษาหรือไม่และจะรักษาอย่างไร[37] หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีแผนการดำเนินการป้องกันการติดเชื้อทุกรูปแบบ ภายใต้การเฝ้าจับตาดูของหน่วยงานทางสาธารณสุข ตามมาตรา 36 วรรค 1 ซึ่งมีมาตรการในการป้องกันโรคเอดส์ในเรือนจำ เช่น การแจกถุงยางอนามัยฟรี[38] และการใช้กระบอกฉีดยาที่สะอาด[39]

ในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีหลักการสำคัญว่า สุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังจะต้องได้รับการดูแลไม่ให้ถูกกระทบกระเทือน และจะต้องได้รับการ

---

[32] Ebenso Kreuzer 1995, 321; Laubenthal 2003, Rn. 726; S/B-Müller 1999,§ 101 Rn. 23.

[33] LG Bonn NStZ 1987, 140 f. mit zust. Anm. Eberbach NStZ 1987, 142 f. ; ErlaB des JM NRW v. 13.3. 1987-4551- IV D.23; Erlass des BayStaatsMJ v. 3. 4. 1987-4551-VII a-1725 (87 rö); a. A. Bruns 1987, 506, vor allem wegan letztlicher Wirkungsloslgkeit und Isolationsgefahr für die Betroffenen; Einzelheiten oben §7 Rn. 145 ff., 149.

[34] OLG Koblenz ZfStrVo 1989, 182 f.

[35] Stöver, 2001, S. 37.

[36] Kaiser Laubenthal. Loc.cit.

[37] Dazu unten Kap. 7.3

[38] Bales/Baumann/Schnitzler, 2003, § 36 Rdn. 16

[39] Vgl. Laubenthal, 2005, S. 206; zur Frage eines Anspruchs auf Kostenlose Aushändigung:OLG Koblenz, NStZ 1997, S. 360

ดูแลด้วยมาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองสุขภาพอนามัยและความสะอาด โดยจะมีแพทย์เป็นผู้รับผิดชอบ การรักษาผู้ป่วยจะต้องกระทำโดยผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ตามกฎหมายเท่านั้น ส่วนการตรวจสุขภาพของผู้ต้องขังและการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ต้องขังที่มีอายุ 35 ปีบริบูรณ์ ต้องได้รับการตรวจป้องกันโรค ทุกๆ 2 ปี โดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวกับหัวใจ ความดันโลหิต โรคไต โรคเบาหวาน สำหรับผู้ต้องขังหญิงที่มีอายุครบ 40 ปี และผู้ต้องขังชายที่มีอายุครบ 45 ปี มีสิทธิร้องขอให้ตรวจป้องกันโรคมะเร็งปีละ 1 ครั้ง ส่วนผู้ต้องขังที่มีอายุครบ 14 ปี แต่ยังไม่เกิน 20 ปี มีสิทธิร้องขอให้ตรวจเพื่อป้องกันโรคเกี่ยวกับฟันได้ทุกๆ 6 เดือนต่อ 1 ครั้ง ตรวจอนามัยช่องปาก สภาพของเหงือกและโรคฟันผุ และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรพักอาศัยอยู่ด้วยในเรือนจำจะมีสิทธิขอให้ตรวจป้องกันโรคได้จนกระทั่งบุตรนั้นมีอายุครบ 6 ปี[40]

ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการรักษาด้วยยาและเวชภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อที่จะบำบัดความอ่อนแอของสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังอันจะนำไปสู่ความเจ็บป่วยได้ การรักษาพยาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย เพื่อป้องกันมิให้อาการเลวร้ายยิ่งขึ้น ต้องมีการบรรเทาอาการเจ็บป่วยโดยต้องจัดให้มีการรักษาพยาบาลทางการแพทย์ ทันตแพทย์ การดูแลด้วยอุปกรณ์ต่างๆ ยา บริการทางการแพทย์ บริการเสริมสำหรับคุมประพฤติ การบำบัดความเครียดและการบำบัดด้วยการทำงาน ทั้งนี้โดยต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับการบังคับโทษ[41] การให้บริการทางด้านทันตกรรม เงินช่วยเหลือค่าฟันปลอมและการครอบฟัน รัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด[42]

กฎหมายเยอรมนีกำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการดูแลด้วยอุปกรณ์ที่ช่วยเกี่ยวกับสายตา และการได้ยิน เครื่องเสริมร่างกาย อุปกรณ์ที่ช่วยในทางกระดูกและอื่น ๆ ที่จำเป็นเฉพาะในกรณีเพื่อความมั่นใจในผลการรักษาพยาบาล หรือความสมดุลเนื่องจากความพิการ เมื่อคำนึงถึงระยะเวลาในการถูกจำคุกแล้วมีความชอบธรรมกับการบังคับโทษ[43]

พนักงานบังคับโทษอาจจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการบริการทางด้านการแพทย์เป็นพิเศษ เช่น การผ่าตัด หรือมาตรการเสริมที่ส่งเสริมการให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคม โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการ

---

[40] ธานี วรภัทร์. (2553, น. 108). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

[41] แหล่งเดิม. (น. 108-109).

[42] โดยหน่วยงานของรัฐจะมีการออกระเบียบว่าด้วยจำนวนเงินสูงสุดของเงินช่วยการตรวจรักษาฟันและการบริการในการใช้เทคนิครักษาฟัน.

[43] *StVollzG.* § 59. อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. หน้าเดิม.

ดังกล่าวให้ผู้ต้องขังเป็นผู้เสียตามฐานะของผู้ต้องขังนั้น ๆ นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของการบำบัดดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการบังคับโทษ[44]

การย้ายสถานที่เมื่อผู้ต้องขังป่วย[45] ผู้ต้องขังอาจถูกย้ายไปยังโรงพยาบาลของเรือนจำหรือย้ายไปยังเรือนจำอื่นที่มีความเหมาะสมต่อการรักษาพยาบาลในกรณีที่ไม่สามารถรักษาในเรือนจำที่ผู้ต้องขังอยู่นั้นได้ ให้ทำการย้ายไปให้ทันต่ออาการของผู้ต้องขัง

หลักของการละเมิดสิทธิผู้ต้องขัง ตามมาตรา 101 วรรค 1 นั้นเป็นหลักการพื้นฐานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของผู้ต้องขัง ซึ่งการจะใช้ให้บรรลุผลนั้น ต้องพิจารณาหลักกฎหมายอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางการแพทย์ มาตรา 101 วรรค 1 S. 2, 1. HS. โดยหลักการละเมิดผู้ต้องขังนี้ ให้เป็นสิทธิเฉพาะของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้น มาตรา 101 วรรค 1 S. 2, 2. HS. กล่าวคือ จะสามารถละเมิดสิทธิผู้ต้องขังได้ในกรณีที่ไม่ได้มาจากความสมัครใจของผู้ต้องขัง ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ผู้ต้องขังหมดสติ หรือผู้ต้องขังมีอาการป่วยทางจิต กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่เรือนจำสามารถเข้าทำการรักษาอาการของผู้ต้องขังป่วยโดยไม่ต้องถามความสมัครใจ และในกรณีที่เกิดอันตรายแก่ชีวิตโดยฉับพลัน[46] หน้าที่ตามกฎหมายต่อมาตรการรักษาพยาบาลและมาตรการทางโภชนาการ ไม่จำเป็นต้องดำเนินการไปตลอดเหมือนกับความรับผิดอาญา เนื่องจากตามความคิดส่วนใหญ่ที่มักจะปรากฏในงานวรรณกรรม มักจะมีเรื่องของการฆ่าตัวตายอยู่ด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นความล้มเหลวของการป้องกันการฆ่าตัวตาย[47]

3.1.2.2 การจัดบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ในอดีตสถานที่คุมขังนักโทษหลาย ๆ แห่งมักจะเต็มไปด้วยความหดหู่ อีกทั้งกฎหมายและกฎข้อบังคับหลายฉบับ แทบจะไม่กล่าวถึงปัญหาที่จะมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย ถึงแม้จะมีการประท้วงของผู้ต้องขังและมีการคัดค้านจากแพทย์ แต่

---

[44] *StVollzG.* § 63. อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.* (น. 105). เล่มเดิม.

[45] *StVollzG.* § 65. อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.* หน้าเดิม.

[46] Vgl. Dazu Tröndle 1985, 426, der zutreffend darauf hinweist, dass damit die Verantwortlichkeit für den tödlichen Ausgang deutlicher beim Gefangenen liegt.

[47] Vgl. AE – Sterbehilfe 1986, § 215 mit Begründung, S. 25 ff.; zur Zwangsernährung auch S/S – Eser 2001, Vorbem. §§ 211 ff. Rn. 415 ; Tröndle/Fischer 2003, Vor § 211 Rn. 12, jeweils m . w. N.

ก็ยังไม่ได้รับความใส่ใจ จนกระทั่งสิ้นสุดทศวรรษที่ 90[48] รวมถึงการจัดที่พักสำหรับผู้ต้องขังไว้เป็นคู่ในห้องขังเดี่ยว หรือการจัดพื้นที่ที่สามารถอยู่ได้ถึง 8 คนในพื้นที่ขังรวม[49]

คณะกรรมการต่อต้านความรุนแรงของยุโรปได้ถกเถียงกันในเรื่องความเป็นอยู่ที่แออัดและโครงสร้างที่มีข้อบกพร่องในเรือนจำต่าง ๆ จากการส่งคณะเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้น 4 คนไปเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อปี 1991, 1996, 1999 และในปี 2000[50]

กฎหมายเรือนจำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอกจากจะได้กล่าวถึงรูปแบบการคุมขังว่ามีอยู่ 2 รูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างกันแล้วยังได้กล่าวถึงรูปแบบของการคุมขังที่มีลักษณะผสมผสานกันของการคุมขังทั้งสองรูปแบบ โดยมีการคุมขังรวมในช่วงเวลาของการทำงานและช่วงเวลาว่าง และการขังเดี่ยวในช่วงเวลาการพักผ่อน มาตรา 17 f. สำหรับการขังรวมในช่วงเวลาการพักผ่อนนั้นเป็นเพียงการอนุญาต ในกรณีที่ผู้ต้องขังต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากอาจมีอันตรายต่อสุขภาพหรืออันตรายถึงชีวิตเท่านั้น

อย่างไรก็ตามในเรือนจำที่การคุมขังไม่ได้เป็นไปอย่างเข้มงวดมากนัก ผู้ต้องขังอาจได้รับอนุญาตให้พักอยู่รวมกันในเวลาพักผ่อนได้ แต่สำหรับเรือนจำที่มีความเข้มงวดมากนั้น ผู้ต้องขังจะสามารถอยู่รวมกันได้เพียงชั่วคราวในเวลาพักผ่อนและต้องมีเหตุผลอันสมควร กล่าวคือเวลาห้องขังเดี่ยวไม่เพียงพอต่อการควบคุมอาจอนุญาตให้พักรวมกันในเวลาพักผ่อนได้ ตามมาตรา 18 วรรค 2 S. 2

เรือนจำส่วนใหญ่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว แต่สำหรับการร่างพระราชบัญญัติเรือนจำนั้น มาตรา 18 วรรค 1 S. 1 ได้กล่าวและให้วัตถุประสงค์ซึ่งสามารถตีความได้ว่า “ผู้ต้องขังมีสิทธิในการที่จะเลือกว่าจะอาศัยอยู่คนเดียวในระหว่างเวลาพักได้”[51] ส่วนเหตุผลที่ว่าเรือนจำแออัดเกินไปนั้นไม่สามารถนำมากล่าวอ้างได้ สำหรับเรื่องการอยู่รวมกัน ตามมาตรา 18 วรรค 2 S. 2 เป็นข้อปฏิบัติที่นิยมทำกันเช่นกัน[52] แต่สำหรับการรวมกลุ่มโดยฉับพลันของผู้ต้องขังตั้งแต่ 2คนในห้องขังเดี่ยวนั้น ยังคงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องตาม

---

[48] Kaiser/Schöch *Strafvollzug. 5.Auflage, S.164.*

[49] Vgl. § 18 Abs. 1 S. 2 i. V.m. § 201 Nr. 3; vgl. Auch Böhm 2003, Rn. 190 ff. mit Darstellung der Probleme von Zellengemeinschaften.

[50] S.o. § 4 Rn. 15; Kaiser 1999, 27 m. w. N.

[51] OLG Celle NStZ 1999, 216 m. Anm. Ullenbruch NStZ 1999, 429 = ZfStrVo 1999, 57 m. Anm. Koepsel; S/B-Böhm 1999, § 18 Rn. 1,3.

[52] OLG Celle NStZ 1999, 57.

กฎหมาย[53] แต่ในกฎหมายเรือนจำในมาตรา 145, 146 ก็ไม่จำกัดสิทธิของผู้ต้องขังในการอยู่ห้องขังเดี่ยวเพียงแต่ต้องมีการจับตาดูเป็นพิเศษเท่านั้น[54]

กฎหมายเรือนจำไม่ได้มีการบัญญัติถึงข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับขนาดของห้องสำหรับห้องขังเดี่ยวและห้องขังรวม ซึ่งพื้นที่สำหรับห้องขังเดี่ยวนั้น จะต้องมีขนาดอย่างน้อยที่สุด 10 ตารางเมตร[55] ส่วนมาตรา 144 วรรค 1 S. 2 ได้กล่าวไว้ว่า ห้องต้องมีอากาศเพียงพอ และต้องมีการติดตั้งเครื่องทำความร้อนและเครื่องระบายอากาศ รวมถึงต้องมีพื้นและหน้าต่างด้วย[56]

การจัดห้องขังโดยผู้ต้องขังและการครอบครองของใช้ส่วนตัวผู้ต้องขังอาจได้รับอนุญาตให้จัดห้องขังด้วยตนเองได้ตามความเหมาะสม มีรูปภาพของบุคคลใกล้ชิดและของที่ระลึกที่มีค่าในทางส่วนตัว ก็อนุญาตให้มีไว้เป็นส่วนตัวได้[57] นอกจากนี้แล้ว สิ่งบังตาหรือวัตถุอื่นใดที่บังการมองเห็นได้ของห้อง หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยในประการอื่น ผู้ต้องขังจะมีไว้ในความครอบครองของตนไม่ได้[58]

ในส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเรือนจำ ตามกฎหมายเรือนจำได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการนำทรัพย์สินส่วนตัวหรือสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนตัวเข้ามาในเรือนจำ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 19 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมมากกว่า เนื้อหาของระเบียบปฏิบัติทางราชการในข้อ Nr.62 และยังมีการกล่าวถึงการจัดการฝึกอบรมพฤติกรรมการใช้ทรัพย์สินส่วนตัวภายในเรือนจำด้วย แต่ไม่ได้เน้นเป็นสาระสำคัญมากเท่าไหร่[59] ซึ่งผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้เตรียมของใช้ส่วนตัวเข้าไปใช้ในเรือนจำได้ นอกจากนี้ยังได้รับอนุญาตให้นำภาพถ่ายและของที่ระลึกซึ่งมีคุณค่าต่อตัวผู้ต้องขัง[60] สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับศาสนา[61] หนังสือพิมพ์และวารสาร[62] วิทยุและโทรทัศน์[63] สิ่งที่

---

[53] Ullenbruch 1999, 430 f. nimmt sogar Verfassungswidrigkeit – auch des § 201 Nr. 3 – an, ebenso Koepsel 1999, 57.

[54] OLG Celle NStZ 1999.

[55] Rechtswidrig z. B. bereits 1967 nach OLG Hamm NJW 1967, 2024; 3 Gefangene bei 11,54 qm; LG Braunschweig NStZ 1984, 286 : 2 Gefangene bei 7, 98 qm/22 cbm; OLG Frankfurt NStZ 1985, 572: 3 Gefangene bei 11,54 qm; weitere Nachweise AK- Huchting/Lehmann 2000, § 144 Rn. 4; vgl. auch Oberheim 1985, 50 ff.,der anschaulich von einem Grundrecht auf Intimsphäre spricht.

[56] Ähnl. Ullenbruch 1999, 433; vgl. auch OLG Celle VollzD 1990/2, 21 : 2 Gefangene bei 13, 15 qm/ 36,84 cbm noch zulässig.

[57] *StVollzG.* § 19 (1). อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.* หน้าเดิม.

[58] *StVollzG.* § 18. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

[59] Kaiser/Schöch. (p. 166). เล่มเดิม.

[60] *StVollzG* § 19 Abs. 1. อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก.* หน้าเดิม.

ใช้สำหรับการพักผ่อนในเวลาว่าง[64] และของใช้ส่วนตัวอื่นที่เกี่ยวกับการดูแลตนเอง[65] ของตัวผู้ต้องขังนั้นเข้าไปภายในเรือนจำได้ด้วย สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องขังนั้น มักมีการออกกฎและแต่ละกฎจะมีความแตกต่างกันไป[66] แต่บางกฎก็จะมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเรือนจำส่วนใหญ่มักจะมีสิ่งของอันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีลักษณะตกแต่งเรียบง่าย โดยหลักพื้นฐานที่มักจะยึดถือสำหรับการปฏิบัติที่เข้มงวดในการอนุญาตให้นำสิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามาในเรือนจำ ตามมาตรา 19 วรรค 2 ซึ่งจะแยกชัดเจนระหว่างมาตรการและสิ่งของที่ได้รับการยกเว้นจากกฎที่ระบุชัดเจนของเรือนจำ หรือการระบุในลักษณะอื่น ๆ เพื่อรักษาความปลอดภัยในเรือนจำ

โดยทั่วไปห้องขังที่โล่งและเป็นส่วนตัวนั้น สามารถที่จะป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้ การอนุญาตให้พักผ่อนในพื้นที่ส่วนตัว เป็นสิ่งที่ระบุอยู่ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง อันเป็นการให้ความสำคัญต่อเรื่องของใช้ส่วนตัวที่ใช้อำนวยความสะดวกในเรือนจำของผู้ต้องขัง

3.1.2.3 การจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ ในระหว่างพักผ่อนจะมีการจัดที่พักให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างพักผ่อนโดยมีหลักการว่า การที่ผู้ต้องขังจะอยู่ในห้องขังจะทำได้ต่อเมื่อผู้ต้องขังคนใดคนหนึ่งต้องการได้รับความช่วยเหลือ หรืออาจเป็นกรณีที่เกิดอันตรายต่อชีวิต หรืออนามัยของผู้ต้องขังคนหนึ่งคนใด และจะกระทำได้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น โดยจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่ต้องกระทำเนื่องจากมีเหตุที่บังคับให้จำเป็นต้องกระทำ[67]

3.1.2.4 การให้บริการด้านโภชนาการอาหาร มาตรการทางโภชนาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปรับสภาพร่างกาย และสามารถป้องกันอันตรายที่จะเกิดต่อสุขภาพและชีวิตในบางกรณีได้

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการร้องเรียนในเรื่องสิทธิผู้ต้องขังเกี่ยวกับเรื่องอาหารเป็นจำนวนมากดังปรากฏอยู่ตามหนังสือพิมพ์ แต่ก็ยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากศาล ในด้านความพอเพียงซึ่งในแต่ละที่ก็ไม่เหมือนกัน โดยค่าเฉลี่ยของแต่ละวัน ในปี พ.ศ. 2540 : อยู่ที่

---

[61] *StVollzG* § 53 Abs. 2 und 3. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

[62] *StVollzG* § 68. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

[63] *StVollzG* § 69 Abs. 2. อ้างถึง.ใน. แหล่งเดิม.

[64] *StVollzG* § 70. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

[65] *StVollzG* § 83. อ้างถึงใน. ธานี วรภัทร์. (2553). แหล่งเดิม.

[66] Vgl. Böhm 2003, Rn. 195.

[67] *StVollzG.* § 18. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

ประมาณ 5.50 มาร์ก ต่อหนึ่งวัน[68] อันถือเป็นตัวชี้วัดถึงการให้ความสำคัญของผู้ต้องขังในเรื่องสิทธิในการได้รับอาหารในเรือนจำหลาย ๆ แห่ง

องค์ประกอบและคุณค่าทางโภชนาการของอาหารในเรือนจำจะต้องได้รับการดูแลโดยแพทย์[69] ตัวอย่างเช่นอาหารพิเศษ กล่าวคือ อาหารเพื่อการลดน้ำหนักจะต้องปรากฏอยู่ในคำสั่งแพทย์[70] ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเห็นของแพทย์ด้วยว่าจะจัดอาหารดังกล่าวให้หรือไม่[71]

นอกจากนี้ในมาตรา 21 ได้ระบุหน้าที่ของเรือนจำว่า ต้องจัดหาและดูแลผู้ต้องขังด้วยน้ำสะอาด หรืออาจจะเลือกน้ำแร่ หรือเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่ทำมาจากน้ำต้มสุก มาให้ผู้ต้องขังบริโภค[72] และมาตรา 21 S. 3 กำหนดให้ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติตามกฎการบริโภคอาหารตามศาสนาได้ถึงแม้ว่าจะมีการคัดค้านจากสภาแห่งชาติและความคิดเห็นของหน่วยงานบางส่วนว่าผู้ต้องขังไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องอาหารบางชนิดจากเรือนจำ[73] แต่ในทางปฏิบัติผู้ต้องขังสามารถที่จะปฏิเสธอาหารบางชนิด เพราะเหตุผลทางศาสนาได้ นอกจากนี้อาหารต้องห้ามทางศาสนาจะถูกเปลี่ยนเป็นอาหารอื่น ๆ ได้[74] และเนื่องจากมีผู้ต้องขังจำนวนมากที่นับถือศาสนาอิสลาม เรือนจำหลายๆ แห่งจึงมีการเสนอกฎเพื่อควบคุมอาหารให้ตรงกับบทบัญญัติด้านโภชนาการทางศาสนาอิสลาม[75] ไว้ด้วย และประการสุดท้ายคือ ผู้ต้องขังจะต้องได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติตามกฎพิเศษด้านโภชนาการนี้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ทางศาสนา และผู้ต้องขังอาจจะต้องจัดหาด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองหรือด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมศาสนา[76]

3.1.2.5 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้ต้องขัง ในมาตรา 3 วรรค 2 อนุญาตให้สวมเสื้อผ้าส่วนตัวได้ในเรือนจำ แต่ มาตรา 20 วรรค 1 ระบุว่าจะต้องสวมเสื้อผ้าของเรือนจำเป็นพื้นฐาน แต่สำหรับช่วงเวลาว่างนั้นผู้ต้องขังจะได้รับเสื้อนอกแบบพิเศษ อีกทั้งเจ้าหน้าที่เรือนจำก็สามารถให้

---

[68] Z.B. in Rheinland-Pfalz, vgl. S/B-Romkopf/Riekenbrauck 1999, § 21 Rn. 3.

[69] *StVollzG* § 21 S. 1. อ้างถึงใน. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. หน้าเดิม.

[70] *StVollzG* § 21 S. 2. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

[71] Kaiser/Schöch (p. 168). Op.cit.

[72] OLG Zweibrücken StV 1993, 448 f.

[73] Vgl. BT-Drs. 7/918, 56; BT-Drs. 7/3998; OLG Hamm NStZ 1984, 190

[74] VV Nr. 1 Abs. 3 zu § 21

[75] S/B-Romkopf/Riekenbrauck 1999, § 21 Rn. 13

[76] Vgl. BT-Drs. 7/3998, 13; OLG Hamm NStZ 1984, 190

เสื้อผ้าส่วนตัวของตนแก่ผู้ต้องขังได้[77] เมื่อผู้ต้องขังได้ช่วยทำความสะอาด ซ่อมแซมหรือเคลื่อนย้ายสิ่งของภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นงานที่อาจจะต้องใช้งบประมาณส่วนตัวในการว่าจ้าง มาตรา 20 วรรค 2[78] ซึ่งเป็นการยากที่จะใช้งบประมาณขององค์กรบ่อยครั้ง ซึ่งกฎในข้อนี้จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นภายในเรือนจำ

ปัจจุบันเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในเรือนจำจะมีลักษณะที่ไม่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นลายขวาง แต่จะคล้ายคลึงกับเสื้อผ้าสำหรับใส่ทำงานปกติ[79] ซึ่งเสื้อผ้าที่ให้สวมใส่นั้น จะต้องอยู่ในขอบเขตของความเหมาะสม และนอกจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายปกติที่ให้ผู้ต้องขังสวมใส่ในเวลาทำงานแล้ว จะมีชุดสำหรับให้ผู้ต้องขังใส่ในช่วงเวลาว่างด้วย ลักษณะเป็นเครื่องแต่งกายสีฟ้าให้ใส่ในช่วงเวลาว่าง

มีข้อสังเกตของผู้พิพากษาแห่งเซล์ล[80] ที่กล่าวถึงเรือนจำ ได้วิจารณ์ถึงการกำหนดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้ต้องขังในเรือนจำโดยได้หยิบยก มาตรา 20 วรรค 1 และ มาตรา 3 วรรค1 ขึ้นกล่าวว่าช่วงเวลาว่างจะต้องมีการสวมใส่เสื้อผ้าที่สบายกว่าเวลาทั่วไป[81]

ดังนั้นการบริจาคเสื้อผ้าโดยเฉพาะเสื้อผ้าลำรองนั้น ไม่ได้ปรากฏเป็นข้อห้ามตามดุลพินิจของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ข้อกล่าวอ้างที่ว่าขาดงบประมาณในการจัดซื้อเสื้อผ้าจึงไม่สามารถถือเป็นเหตุผลที่จะปฏิเสธได้ จึงมีการจัดงบประมาณโดยเฉพาะสำหรับจัดซื้อเสื้อผ้าของผู้ต้องขังในเรือนจำ

3.2 ญี่ปุ่น

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่เข้มแข็ง เป็นผลทำอัตราการกระทำความผิดอยู่ในปริมาณที่น้อย ประกอบกับกระบวนการพิจารณาคดีของประเทศญี่ปุ่นจะใช้วิธีการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้โทษจำคุก เช่น การลงโทษปรับ การรอลงอาญา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด โดย

---

[77] Auch bei Vorliegen der Voraussetzungen bleibt dies eine Ermessentscheidung des Anstaltsleiters, der z.B. private Sportkleidung auch wegen höherer Fluchtgefahr in einer Anstalt mit hohem Sicherheitsgrad ablehnen kann OLG Hamm NStZ 1992, 599

[78] Bei kostenloser Reinigung in der Anstalt ist ein Haftungsverzicht für fahrlässig verursachte Schäden zumutbar OLG Koblenz 1989, 247

[79] OLG Hamm NStZ 1993, 360: 4 Garnituren Unterwäsche pro Woche reichen aus.

[80] ZfStrVo SH 1978, 20; ebenso LG Hamburg NStZ 1990, 255

[81] Vgl. auch § 20 RE BT-Drs. 7/918, 12

มีการใช้วิธีการแก้ไขและปรับพฤตินิสัยโดยไม่ต้องใช้วิธีการลงโทษจำคุก ซึ่งประเทศญี่ปุ่นสามารถใช้วิธีการเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง

3.2.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

กฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับโทษในประเทศญี่ปุ่นเป็นกฎหมายที่ดีและมีความชัดเจนครบวงจรในงานบังคับโทษทั้งหมด กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นจะมีการจัดระบบกฎหมายโดยแยกแยะเรื่องต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ ใช้กฎหมายเป็นแกนกลางในการปฏิบัติทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและมีมาตรฐานการปฏิบัติทั่วทั้งประเทศที่เหมือนกัน และแยกแยะออกเป็นสัดส่วนแต่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เช่น The Prison Law, The Prison Law Enforcement Regulations, The Offenders Rehabilitation Law, The Juvenile Training School Law, Ordinance for Prisoner's Progressive Treatment. เป็นต้น[82]

ประเทศญี่ปุ่นมีกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องกันทั้งในและนอกเรือนจำ โดยเริ่มตั้งแต่ภายในเรือนจำจะมีการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง การจัดการศึกษา การจัดการอุตสาหกรรมภายในเรือนจำ และการฝึกวิชาชีพ มีการเตรียมการก่อนการปล่อยตัวและการสงเคราะห์หลังการปล่อยตัวอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินการต่าง ๆ ภายในเรือนจำแทบทุกขั้นตอน จะมีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติกฎหมายใช้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนอกเหนือจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ด้วยการปฏิบัติทั้งในและนอกเรือนจำ กล่าวคือ[83]

(1) การปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนดตามมาตรการการคุมประพฤติ การพักการลงโทษ และการอภัยโทษ โดยมีกฎหมายต่าง ๆ ประกอบด้วย The Offenders Rehabilitation Law, Amnesty Law, Amnesty Law Enforcement Regulations, The Law Probationary Supervision of Persons under Suspension of Executions of Sentence เป็นต้น

(2) มีการดูแลภายหลังการปล่อยตัวผู้ต้องขัง โดยมีการออกกฎหมาย The Law For Aftercare of Discharged Offenders.

(3) การป้องกันการกระทำความผิด (Crime Prevention Activities)

นอกจากนี้ การบังคับโทษในประเทศญี่ปุ่นยังมิได้ยุติอยู่เพียงภายในเรือนจำเท่านั้น แต่ยังมีมาตรการและกลไก เพื่อการแก้ไขและเยียวยาผู้ต้องขังภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวด้วย ซึ่ง

---

[82] ธานี วรภัทร์. *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์* 7 (1). (น. 113). เล่มเดิม.

[83] แหล่งเดิม.

ถือเป็นสิ่งสำคัญอีกส่วนหนึ่ง การบังคับโทษมีเป้าหมายและภารกิจในการทำงานที่มีความชัดเจน กล่าวคือมีปรัชญาในการบังคับโทษจำคุก 2 ส่วน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และเป้าหมายของการบังคับโทษทางอาญา โดยการบังคับโทษจำคุกในประเทศญี่ปุ่นนั้นจะนำมาใช้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่บุคคลที่สมควรได้รับโทษจำคุกจริง ๆ เท่านั้น โดยจะมีการพิจารณาให้ผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษออกไปก่อนครบกำหนด และให้สำคัญกับแผนการบังคับโทษที่จะนำมาใช้บังคับแก่ผู้ต้องขังแต่ละคน โดยการจำแนกผู้ต้องขังชาย หญิง เด็กและเยาวชน โดยมีกฎหมายเป็นแกนหลักในการแบ่งแยกที่ชัดเจน และการจำแนกผู้ต้องขังแต่ละประเภทนั้นก็จะมีกฎหมายออกมาบังคับใช้แก่ผู้ต้องขังแต่ละประเภทโดยเฉพาะ[84]

3.2.2 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังด้านสุขอนามัย

3.2.2.1 สิทธิได้รับอาหาร กรมราชทัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเรือนจำในการจัดบริการด้านอาหารแก่ผู้ต้องขังไว้ โดยกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (The Prison Law 1953) ข้อ 34 โดยกำหนดให้มีการจัดอาหารและน้ำดื่มตามความจำเป็นให้แก่ผู้ต้องขังตามสิทธิของเขา โดยคำนึงถึงสุขภาพ อายุ และชนิดของงานที่ทำด้วย ปริมาณอาหารที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนจะจัดให้ตามความจำเป็นและเพียงพอโดยมีการแบ่งระดับปริมาณของอาหารไว้ 5 ระดับ และจัดให้แก่ผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ จะมีการจัดอาหารพิเศษให้แก่ผู้ต้องขังในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันหยุดของชาติ และวันเกิดของผู้ต้องขังเป็นต้น รวมทั้ง มีการจัดอาหารพิเศษให้แก่ผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติไว้แตกต่างจากอาหารของผู้ต้องขังทั่ว ๆ ไปด้วย และในพระราชบัญญัตินี้ ในข้อ 35 ยังอนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถซื้ออาหารได้เองด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองได้อีกด้วย[85]

3.2.2.2 สิทธิได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอน พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (The Prison Law 1953) ข้อ 32 และข้อ 33 ได้มีการกำหนดแยกแยะความแตกต่างของเสื้อผ้าผู้ต้องขังไว้ โดยแยกระหว่างเสื้อผ้าของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณากับเสื้อผ้าของนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือ ผู้ต้องกักขัง (Inmate) ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการกักกัน อาจได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าส่วนตัวและกางเกงชั้นในส่วนตัวที่ผู้ต้องหาจัดเตรียมมาด้วยค่าใช้จ่ายของผู้ต้องหาเองนั้นได้ ส่วนผู้ถูกกล่าวหา (Accused Person) และผู้ต้องโทษกักขังที่ถูกตัดสินจำคุกใน Workhouse ให้ใส่เสื้อผ้าและใช้เครื่องนอนด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง แต่หากไม่สามารถหาได้อาจขอยืมมาใช้ก็ได้ นักโทษที่ถูกศาลพิพากษาแล้ว

---

[84] แหล่งเดิม. (น. 114).

[85] Correction Bureau Ministry of Justice, *Correctional Institutions in Japan 1990*. (pp. 45-46). อ้างถึงใน. ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ. (2548, น. 154). *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

(Convicted Person) ควรใช้เสื้อผ้าและเครื่องนอนที่เรือนจำจัดเตรียมให้โดยเป็นเครื่องแบบของเรือนจำ สีเทา ซึ่งผู้ต้องขังมักจะร้องเรียนว่าเสื้อผ้าที่เรือนจำจัดเตรียมให้นั้นไม่มีความเหมาะสมตามฤดูกาล เช่น มีเนื้อผ้าที่บางเกินไปสำหรับสวมใส่ในฤดูหนาว หรือหนาเกินไปสำหรับการสวมใส่ในฤดูร้อน ในส่วนของการทำความสะอาดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม มีการกำหนดให้เสื้อผ้าที่ใช้ในเรือนจำจะถูกซักทุก ๆ 20 วัน และกางเกงชั้นในจะซักทุกวัน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับนี้ในข้อ 26 ยังได้กำหนดให้ผู้ต้องขังจะต้องตัดผมหรือโกนหนวดเครา เว้นแต่กรณีผู้ต้องขังที่เป็นผู้ถูกกล่าวหา (Accused Person) ไม่ควรถูกตัดผมหรือโกนหนวดเครา หากผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอม เว้นแต่เห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อสุขภาพ[86]

3.2.2.3 สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่นจะมีสถานบริการทางการแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ประจำอยู่ในเรือนจำทุกแห่ง และจะมีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังป่วย (Medical Prisons) โดยเฉพาะอยู่ 5 แห่งซึ่งรับดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยซึ่งจะต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลและดูแลเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้ ยังมีศูนย์การแพทย์อีก 5 แห่งในเรือนจำขนาดใหญ่ซึ่งให้บริการแก่ผู้ต้องขังที่ป่วยซึ่งต้องได้รับการรักษาพยาบาลด้วย แต่หากเกิดเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นก็สามารถส่งตัวผู้ต้องขังที่ป่วยนั้นไปรักษายังโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำได้[87]

นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นได้มีการให้ทุนการศึกษาทางการแพทย์เพื่อกิจการราชทัณฑ์ (Correctional Medical Scholarship) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 เพื่อจัดหาแพทย์ให้มีจำนวนที่เพียงพอสำหรับเข้าไปทำงานในเรือนจำ ซึ่งนักเรียนแพทย์ที่ต้องการเป็นแพทย์ในเรือนจำจะได้รับทุนเรียนและต้องทำงานภายในเรือนจำหลักจากจบการศึกษาแล้ว นอกจากนี้ยังมีการฝึกสอนด้านการพยาบาลในสถานฝึกอบรมการพยาบาลในเรือนจำฮาจิโอจิ (Hachioji Medical Prison) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพยาบาลในเรือนจำ[88]

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ของญี่ปุ่น ในข้อ 40-44 กำหนดไว้ว่าในกรณีที่ผู้ต้องขังป่วยและในกรณีที่มีผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังที่คลอดบุตร ผู้ต้องขังที่มีอายุยังน้อยหรือผู้ต้องขังที่ไร้ความสามารถ อาจได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ป่วย ควรได้รับการรักษาพยาบาลโดยแพทย์และหากจำเป็นก็ให้ส่งตัวไปรักษายังสถานพยาบาลภายในเรือนจำ สำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคจิต

---

[86] Human Rights Watch, *Prison Conditions in Japan.* (2013, June 1). Retrieved from http://www. hrw.org/reports/1995/03/01/prison-conditions-japan.

[87] *Correctional Institutions in Japan 1990*. (p. 46). Op.cit. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* (น. 155). เล่มเดิม.

[88] Ibid.

เป็นโรคติดต่อหรือโรคอื่น ๆ และไม่สมควรที่จะได้รับการรักษาภายในเรือนจำ ก็อาจถูกส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำได้ตามสถานการณ์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ และผู้ต้องขังที่ป่วยอาจได้รับการรักษาจากแพทย์ที่ตนเองเสนอได้ โดยตนเองเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ผู้ต้องขังที่ถูกส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลยังคงถือว่าเป็นผู้ต้องขังอยู่[89]

ในส่วนของการป้องกันโรคติดต่อ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ข้อ 39 และข้อ 41 กำหนดไว้ว่าผู้ต้องขังอาจได้รับการฉีดวัคซีนหรือมีวิธีอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการป้องกันโรคติดต่อ โดยผู้ต้องขังที่เป็นโรคติดต่อควรได้รับการแยกตัวออก และไม่ควรไปติดต่อกับผู้ต้องขังที่มีสุขภาพดีหรือผู้ต้องขังที่ป่วยคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ไม่ควรใช้วิธีการนี้กับผู้ต้องขังที่ต้องคำพิพากษาจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานเพื่อดูแลผู้ป่วยบางคนตามคำสั่ง[90]

3.2.2.4 การจัดบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดบริการด้านที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่น เป็นไปตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ข้อ 15 ที่กำหนดให้ผู้ต้องขังในเรือนจำอาจถูกให้จำคุกเดี่ยว เว้นแต่จะไม่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังในการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลบางประการเพราะความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจหรือร่างกาย โดยผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นจะถูกควบคุมในห้องขังเดี่ยว ทั้งผู้ต้องที่ศาลยังไม่ตัดสินและผู้ต้องขังที่ศาลตัดสินแล้ว ซึ่งห้องขังจะมีขนาดเล็กประมาณ 5 ตารางเมตร จึงยากที่จะติดตั้งเครื่องใช้ต่างๆ ในบางเรือนจำมีพื้นที่แคบมากจนไม่สามารถปูฟูกญี่ปุ่นตามยาวได้ ในห้องขังโดยปกติจะมีการติดตั้งห้องน้ำและอ่างน้ำ ส่วนห้องขังรวมจะมีผู้ต้องขังประมาณ 6-10 คน มีขนาดประมาณ 13-16 ตารางเมตร พื้นปูด้วยเสื่อทาทามิ (Tatami mats) ซึ่งเป็นเสื่อของญี่ปุ่น ปูเพื่อใช้เป็นที่นอนของผู้ต้องขัง และจะมีอ่างล้างหน้า โต๊ะ และชั้นวางของ ส่วนห้องน้ำจะแยกต่างหาก โดยมีห้องที่เชื่อมถึงกันได้ ส่วนหน้าต่างของห้องขังจะเป็นหน้าต่างขนาดใหญ่ที่มีแสงสว่างส่องผ่านเพียงพอ และเปิดไฟตลอดทั้งวันโดยมีการควบคุมโดยผู้คุม[91]

3.2.2.5 การจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ข้อ 38 กำหนดให้ผู้ต้องขังควรออกกำลังกายเท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาสุขภาพ โดยในทางปฏิบัติ ในเรือนจำญี่ปุ่นจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังออกกำลังกายได้เฉพาะในวันธรรมดาซึ่งเป็นวันที่ไม่มีการอาบน้ำ (Exercise is only permitted on weekdays and on days when there is no bath) ซึ่งหมายความว่าผู้ต้องขังสามารถออกกำลังกายได้ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ในช่วงฤดูร้อน และ 3 ครั้งต่อ

---

[89] *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* (น. 155). เล่มเดิม.

[90] แหล่งเดิม.

[91] *Prison Conditions in Japan.* Loc.cit.

สัปดาห์ในช่วงฤดูหนาว ส่วนในวันที่มีฝนตกผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้ออกกำลังกาย 15 นาทีในตอนเช้า ส่วนตอนบ่ายให้ผู้ต้องขังออกกำลังกายภายในห้องขัง[92]

3.3 อังกฤษ

อังกฤษมีแนวคิดและการปฏิบัติที่มองความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการยุติธรรม : สังคม : แนวคิดใหม่ : การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นกลไกที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ทำให้สามารถลดปริมาณคดีอาญา และสามารถคุ้มครองสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข มีการทำงาน 2 ส่วนร่วมกัน คือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนอกกระบวนการยุติธรรม (คือ ความร่วมมือของสังคม)

3.3.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

การบังคับโทษจำคุกในประเทศอังกฤษ มีการใช้มาตรการเลี่ยงการลงโทษจำคุก มีนโยบายมุ่งการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการแก้ไข การบังคับโทษแก่ผู้ต้องขังก็มีทางเลือกสำหรับการบังคับโทษที่จะใช้แก่ผู้กระทำความผิด มีการพยายามใช้มาตรการในการลดปริมาณผู้กระทำความผิดในการเข้าสู่เรือนจำ โดยใช้วิธีการกักขังที่บ้าน (The Home Detention Curfew - HDC) แทน หรือใช้ร่วมกับการบังคับโทษจำคุกในระยะสั้น หรือด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Electronically-monitored Curfew) โดยรัฐจะมุ่งเน้นการให้ความร่วมมือกันของทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและภาคสังคม โดยภาคสังคมจะให้ความร่วมมือโดยการกำหนดโทษให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป เช่น การบังคับบำบัดผู้ที่ติดยาเสพติด (Drug Treatment and Testing - DTTOs) โดยรัฐได้กำหนดทางเลือกสำหรับการลงโทษทางสังคมโดยมีเกณฑ์การพิจารณาลงโทษเป็นรายบุคคล เช่น การทำงานบริการสังคมโดยไม่มีค่าตอบแทน การเข้าอบรมปรับพฤติกรรม นิสัยของผู้กระทำความผิด การเข้าศึกษาหรือฝึกอบรมทักษะพื้นฐาน การตรวจสารเสพติด และการบำบัดรักษา การสอดส่องดูแลของสังคม การใช้มาตรการควบคุมฉุกเฉิน หรือใช้ข้อยกเว้นพิเศษ การควบคุมโดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเข้ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์[93]

กฎหมายบังคับโทษของอังกฤษมีความชัดเจนและถูกสร้างขึ้นมาจากสภาพปัญหาที่พบในสังคมในทางปฏิบัติและแก้ไขด้วยวิธีการที่พิสูจน์และประเมินผลได้จริง สามารถนำมาปฏิบัติแล้วเกิดผลได้จริงภายในเวลาที่กำหนดได้ กล่าวคือ มีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างอิสระ ไม่มีการ

---

[92] Ibid.

[93] ธานี วรภัทร์. *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์.* (น. 120).เล่มเดิม.

แทรกแซงใด ๆ มีเหตุและผล ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายอาญาและทัณฑวิทยาที่สามารถอธิบายได้และสามารถประเมินผลได้ โดยมีเป้าหมายและหลักการ ในการบังคับโทษที่ชัดเจนที่สามารถตรวจสอบผลงานการบังคับโทษว่าถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ ดีหรือไม่ อย่างไร มีวิธีการคิดในการบังคับโทษในการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ที่กระทำความผิดให้เป็นผลเหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป มีการวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

การบังคับโทษจำคุกของอังกฤษมีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษและมีการใช้มาตรฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมาเป็นแนวทาง พยายามคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังมีการใช้มาตรการภายนอกเรือนจำเพื่อที่จะลดจำนวนผู้ต้องขัง มีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและปกป้องสังคมด้วยวิธีการใหม่ที่เป็นการปฏิรูปการลงโทษที่ทันสมัย ใช้กลไกของสังคมเป็นรากฐานในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด มีระบบการประเมินผู้ต้องขังก่อนศาลออกคำสั่งพ้นโทษ (National Offender Assessment System) ประเมินผู้ต้องขังตามคำพิพากษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย พิจารณาพิเคราะห์พื้นฐานบุคลิกภาพ ความประพฤติ เรือนจำ และงานคุมประพฤติจะมอบหมายให้ผู้ต้องขังคนดังกล่าวทำงานอะไรที่จะเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องขังนั้น มีการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญและมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อเสนออนุมัติจัดทำแผนที่เรียกว่า “What Works” เป็นแผนที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวของผู้ต้องขังรายบุคคล มีเหตุผลและทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมจำนวนมากที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของผู้ต้องขังกับผู้เสียหาย ในอันจะทำให้ผู้ต้องขังที่ได้กระทำความผิดสามารถสำนึกและเข้าใจผลกระทบของพฤติกรรมของตนเองนั้นได้ และยังมีโปรแกรมที่เป็นการอบรมในพื้นที่ต่าง ๆ ภายหลังการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกไปแล้ว เช่น อบรมเกี่ยวกับงานก่อสร้าง มีการจัดหาสิ่งที่ต้องการให้ อบรมเกี่ยวกับอุตสาหกรรม การทำความสะอาด กีฬา วิธีการใช้เวลาว่าง เพิ่มเติมทักษะที่ยังขาดอยู่ในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อการทำงานและการใช้ชีวิตใหม่ภายนอกเรือนจำ เพื่อให้ได้งานที่เหมาะสมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้รอดปลอดภัยโดยไม่ต้องกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก[94]

---

[94] แหล่งเดิม. (น. 121-122).

นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบและกำกับดูแลเรือนจำ กล่าวคือ[95]

(1) ในระบบการบริหารจากภาครัฐ มี Prison Act 1952 กำหนดไว้ให้เรือนจำทุกแห่งมีหน้าที่จะต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อ Secretary of State, Ministry of Justice. และ Secretary of State จะนำเสนอต่อรัฐสภาต่อไป

(2) การตรวจเรือนจำ (Her Majesty) โดยจะมีการแต่งตั้งบุคคลเป็นหัวหน้าผู้ตรวจสอบเรือนจำซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ การบริหารจัดการเรือนจำ และทำรายงานเสนอ Secretary of State ในรายงานดังกล่าวจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และสภาพการณ์ต่างๆ ในเรือนจำ รวมถึงจะมีการเสนอแนวทางต่างๆ ที่ประกอบด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผลเข้าไปในรายงานดังกล่าวด้วย หลังจากนั้น Secretary of State จะนำเสนอรายงานดังกล่าวต่อรัฐสภาต่อไป

เรือนจำทุกแห่งจะต้องมีคณะกรรมการตรวจเยี่ยมไม่น้อยกว่า 2 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเป็นธรรม และ The Prison Rules 1964 ยังกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเยี่ยมในการพิจารณาถึงอยู่ร่วมกันของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ต้องขังต้องการ และพิจารณาการร้องทุกข์จากผู้ต้องขังและทำรายงานไปยัง เพื่อให้พิจารณาในชั้นต่อไปด้วยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้คณะกรรมการตรวจเยี่ยมยังสามารถเข้าไปภายในทุกส่วนของเรือนจำได้อย่างอิสระและมีสิทธิพบผู้ต้องขังได้ทุกคน

(3) ภาคสังคมเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการบังคับโทษ อันเป็นการตรวจสอบจากสังคมโดยทางตรง รวมถึงอาสาสมัครต่างๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือภาครัฐในงานด้านนี้

(4) การตรวจสอบระหว่างองค์กร กล่าวคือ มีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร เช่น เรือนจำกับกรมคุมประพฤติ โดยระบบของงานจะเป็นไปในรูปแบบที่ต่างฝ่ายต่างตรวจสอบกันเอง

3.3.2 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังด้านสุขอนามัย

3.3.2.1 สิทธิได้รับอาหาร กรมราชทัณฑ์อังกฤษได้กำหนดเรื่องอาหารไว้ในระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 24 (2), (4) ว่าอาหารที่จัดให้ผู้ต้องขังนั้น ควรจะมีการจัดเตรียมและให้บริการอย่างดีด้วยอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ถูกหลักโภชนาการ มีความหลากหลายพอสมควร และมีปริมาณที่เพียงพอ รวมทั้งต้องจัดหาน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอแก่ผู้ต้องขังด้วย[96]

---

[95] แหล่งเดิม.

[96] *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* (น. 136). เล่มเดิม.

ระเบียบเรือนจำในข้อ 24 (1) ได้กำหนดห้ามมิให้นักโทษรับอาหารจากภายนอก โดยกำหนดไว้ว่า ไม่มีผู้ต้องขังคนใดจะได้รับอนุญาตให้รับประทานอาหารอื่น ๆ นอกจากที่เรือนจำจัดเตรียมไว้ให้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่แพทย์ (medical officer) หรือแพทย์ (medical practitioner) ที่ทำงานในเรือนจำนั้น[97] ดังนั้น ผู้บัญชาการเรือนจำ (Governor) มีหน้าที่ที่จะต้องจัดอาหารให้ผู้ต้องขังอย่างเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณค่าทางโภชนาการ ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางด้านโภชนาการ แม้ว่าผู้บัญชาการเรือนจำจะไม่มีความจำเป็นต้องจัดประเภทอาหารให้แก่ผู้เรียกร้องตามชนิดที่มีการร้องขอไว้ก็ตาม แต่ผู้บัญชาการเรือนจำไม่สามารถลดปริมาณอาหารที่ผู้ต้องขังควรได้รับในแต่ละวัน เช่น หากจัดอาหารให้ผู้ต้องขังเพียงวันละ 1 มื้อ ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ของตน เพราะการเสียสิทธิที่จะได้รับอาหารนั้น ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นการลงโทษทางวินัย[98]

กฎหมายของประเทศอังกฤษไม่มีการกำหนดว่าจะต้องจัดหาอาหารพิเศษให้แก่ผู้ต้องขังที่ป่วย หรือจัดหาอาหารพิเศษตามความต้องการทางศาสนา แต่ในทางปฏิบัติแล้วเรือนจำอังกฤษมีการจัดหาอาหารพิเศษไว้สำหรับผู้ต้องขังเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการทางศาสนาสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นสมาชิกขององค์กรศาสนา และแสดงถึงความยึดมั่นในกฎของศาสนานั้น ๆ โดยในระหว่างเทศกาลของแต่ละศาสนา ผู้นำของศาสนาอาจจะอนุญาตให้จัดอาหารพิเศษไว้สำหรับผู้ต้องขังได้ และในกรณีที่ผู้ต้องขังที่เคร่งครัดในการเลือกอาหารมังสวิรัติก็จะมีการจัดอาหารประเภทมังสวิรัติให้แก่ผู้ต้องขังตามความต้องการด้วย[99]

นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบคุณภาพของอาหาร โดยการราชทัณฑ์อังกฤษได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่แพทย์ (medical officer) และแพทย์ที่ทำงานในเรือนจำ หรือบุคคลใดที่ผู้บัญชาการเรือนจำเห็นว่ามีความชำนาญ ตรวจสอบอาหารทั้งก่อนและหลังปรุงอาหาร ในกรณีที่ขาดแคลนหรือมีข้อบกพร่องในด้านอาหาร ให้รายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำทราบ[100] และ

---

[97] ก่อนปี ค.ศ. 1988 ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา (remand prisoners) มีสิทธิที่จะได้รับอาหารจากเพื่อนหรือญาติได้ แต่ต่อมาได้มีการห้ามมิให้รับอาหารจากภายนอกโดยอ้างอิงอำนาจภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์.

[98] Stephen Livingstone, Tim Owen QC and Alison Macdonald. *Prison Law* 3ed. (London: Oxford University Press, 2003). p. 189.

[99] Halsbury's Law of England, 4 th ed volume 36 (2). p. 318.

[100] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 24 (3). อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* หน้าเดิม.

คณะกรรมการผู้ตรวจเรือนจำ (The Board of visitors) กำหนดให้สมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบอาหารของผู้ต้องขังเป็นประจำด้วย[101]

3.3.2.2 สิทธิได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอนตามระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 23 ได้กำหนดเรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของผู้ต้องขังไว้โดยกำหนดให้แยกระหว่างผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณา กับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด

โดยผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาสามารถที่จะใส่เสื้อผ้าส่วนตัวได้ แต่ต้องมีลักษณะที่เหมาะสม เรียบร้อย และสะอาด และอนุญาตให้มีการจัดเสื้อผ้าที่สะอาดจากภายนอกเรือนจำให้แก่ผู้ต้องขังนั้นได้ แต่ถ้ามีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคนใดมีความเสี่ยงที่จะหลบหนี ให้ใส่เสื้อผ้าที่มีการกำหนดลักษณะพิเศษ เช่น ทำเครื่องหมาย หรือทำสีไว้เฉพาะ นอกจากนี้ หากมีความเห็นของรัฐมนตรีว่าหากผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคนใดหลบหนีไปแล้วจะทำให้เกิดอันตรายแก่สาธารณชน หรือความสงบของชุมชน หรือความมั่นคงของรัฐ ก็ให้ใส่เสื้อผ้าเช่นเดียวกับผู้ต้องขังที่ศาลตัดสินแล้ว[102]

ส่วนผู้ต้องขังที่ศาลตัดสินแล้ว หรือนักโทษเด็ดขาด ให้สวมใส่เสื้อผ้าที่ได้รับการจัดให้ตามกฎหมาย เว้นแต่มีคำสั่งของรัฐมนตรี หรือในฐานะสิทธิพิเศษของผู้ต้องขัง ภายใต้กฎข้อ 8 แห่งระเบียบฉบับนี้ และควรได้รับเสื้อผ้าที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะให้ความอบอุ่นและสวมใส่สบายตามที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี[103]

ในเรือนจำอังกฤษเคยมีกรณีที่ผู้ต้องขังเรียกร้องสิทธิเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ว่าการแต่งเครื่องแบบของเรือนจำตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น ถือเป็นการฝ่าฝืนต่อสิทธิส่วนตัว (Right of Privacy) ที่ได้รับการคุ้มครองตาม ECHR (European Commission on Human Rights) ในมาตรา 8 แต่คณะ กรรมาธิการเห็นว่า ข้อจำกัดในเรื่องดังกล่าวมีเหตุผลเพื่อประโยชน์ในด้านความปลอดภัยของสาธารณะและเป็นการป้องกันอาชญากรรม

อย่างไรก็ตาม มีคำแนะนำว่าควรให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการสวมใส่เสื้อผ้าส่วนตัวได้ในระหว่างการเยี่ยม ทั้งนี้ในปัจจุบันการใส่เสื้อผ้าที่จัดหามาเองเป็นสิทธิพิเศษอย่างหนึ่งของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ Operating Standard M 2 ได้มีข้อเสนอแนะว่าผู้ต้องขังควรได้รับเสื้อผ้าที่เพียงพอที่จะสามารถเปลี่ยนได้ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นเสื้อเชิ้ต ถุงเท้า กางเกงชั้นใน ส่วนกางเกงขายาว และ

---

[101] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 78 (2). อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. (น. 137).

[102] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 23 (1). อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. (น. 138).

[103] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 23 (3), r 25 (5). อ้างถึงใน. แหล่งเดิม.

Sweatshirts ให้เปลี่ยนได้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ Operating Standard M 5 มีข้อเสนอแนะว่าผู้ต้องขังควรได้รับการให้บริการซักเสื้อผ้าให้เป็นไปตามมาตรฐานความสะอาดตามที่กำหนดไว้[104]

นอกจากนี้ระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 23 (4) ยังได้กำหนดให้มีการจัดเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับการทำงาน และในข้อ 23 (6) กำหนดรัฐจัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีที่มีความจำเป็น และผู้ต้องขังยังคงมีสิทธิที่จะสวมใส่เสื้อผ้าให้มีความสอดคล้องกับความต้องการตามลัทธิศาสนาของผู้ต้องขัง[105]

ในเวลาที่ผู้ต้องขังถูกควบคุมตัวไปศาล ควรให้ผู้ต้องขังใส่เสื้อผ้าส่วนตัวหรือเสื้อผ้าเหมือนพลเมืองทั่วไปตามที่รัฐบาลจัดหาให้[106] ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นจุดสนใจหรือเป็นเป้าสายตาของบุคคลทั่วไปอันเป็นการเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องขังประการหนึ่ง

ในส่วนของเครื่องหลับนอน ระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 27 กำหนดให้ผู้ต้องขังแต่ละคนควรได้รับเตียงนอน ผ้าปูที่นอนและผ้าห่มที่ให้ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ และมีผลดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดไว้ใน Standing Order (SO) ข้อ 14 (27) ให้มีการทำความสะอาดเตียงนอนอย่างสม่ำเสมอ โดยควรซักเป็นประจำ ส่วนผ้าปูที่นอนและหมอนควรมีการทำความสะอาดสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง (มาตรฐานการบริหารงาน (Operating Standards) ข้อ 19)[107]

ระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 28 (2) กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนสามารถซักผ้าได้ในเวลาที่เหมาะสม และอาบน้ำร้อน อย่างน้อยอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง โดยมีการกำหนดรายละเอียดไว้ใน Standing Order (SO) ข้อ 14 (4) (a) และในมาตรฐานการบริหารงาน (Operating Standards) ข้อ 13 ว่าผู้ต้องขังต้องอาบน้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละสามครั้ง[108]

กฎหมายอังกฤษยังมุ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังรู้จักระมัดระวัง รักษาสุขภาพและอนามัยของตนเองให้สะอาด จึงมีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติต่อตนเอง และมีสิทธิต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองไว้ โดยระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 28 (3) กำหนดว่าผู้ต้องขังจะไม่ถูกตัดผม เว้นแต่ได้ให้ความยินยอม ดังนั้น เจ้าพนักงานเรือนจำจะบังคับให้ผู้ต้องขังตัดผมไม่ได้

---

[104] *Prison Law* 3ed. (p. 191). Op.cit.

[105] Halsbury's Law of England, 4 th ed volume 36 (2). p. 318. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* หน้าเดิม.

[106] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 40 (3). อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. (น. 139).

[107] *Prison Law* 3ed. (p. 181). Op.cit.

[108] Ibid.

3.3.2.3 สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล กฎหมายอังกฤษได้กำหนดเรื่องการรับบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังไว้ในระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) โดยบัญญัติถึงการให้สิทธิผู้ต้องขังได้รับบริการทางด้านการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดที่รับโทษอยู่หรือเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี และกำหนดให้ทุกเรือนจำต้องมีเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ (Medical Officer) ทำหน้าที่ในการดูแลด้านสุขภาพ สภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่แพทย์ดังกล่าวอาจปรึกษาแพทย์ (Medical Practitioner) ที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการแพทย์ (Medical Act 1983) ดังนั้น แพทย์บางคนอาจทำงานในเรือนจำภายใต้การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่แพทย์ และเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ควรปรึกษาแพทย์ก่อนลงมือปฏิบัติงานที่มีความสำคัญ

ในระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ฉบับนี้ ยอมรับหลักการสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำว่า ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ทางด้านการแพทย์ประจำอยู่ในเรือนจำทุกวัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทางด้านการแพทย์ประจำวันมีหน้าที่ในการรักษาสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังอันรวมไปถึงสุขภาพทางด้านจิตใจของผู้ต้องขังด้วย[109]

สำหรับผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่ได้ตัดสิน หากต้องการได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์หรือทันตแพทย์ ผู้บัญชาการเรือนจำควรอนุญาตให้ได้พบและได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์หรือทันตแพทย์ภายใต้การให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ หากพอใจกับเหตุผลในการร้องขอของผู้ต้องขังนั้น หรือโดยคำสั่งของรัฐมนตรี โดยผู้ต้องขังต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้นด้วยตนเอง[110] ส่วนผู้ต้องขังที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วนั้น มีการอนุญาตให้เขียนจดหมายถึงแพทย์ส่วนตัวของตนเองได้ แต่ไม่มีสิทธิปรึกษาแพทย์ภายนอกเรือนจำจนกว่าจะมีการดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย[111]

เมื่อมีข้อร้องเรียนของผู้ต้องขังทุกคนว่าต้องการจะพบเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ควรมีการบันทึกโดยเจ้าพนักงานเรือนจำเพื่อส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ได้ในทันที[112] แต่มิได้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์นั้น มีหน้าที่ไปพบกับผู้ต้องขังที่ร้องขอ แต่มีหน้าที่ต้องเตรียมห้องตรวจโรคสำหรับผู้ต้องขังทุกคนที่ร้องขอพบแพทย์นั้น

---

[109] เชาวลิต สมพงษ์เจริญ. (2548, น. 119). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

[110] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 20 (1), (3), (4), (5). อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต*. (น. 140). เล่มเดิม.

[111] Halsbury's Law of England. (p. 323). Op.cit. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. (น. 137).

[112] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 20 (2). อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. (น. 140).

ทั้งนี้ ข้อมูลทางด้านการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขัง ควรถูกเปิดเผยสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคน และควรส่งบันทึกดังกล่าวไปพร้อมกับผู้ต้องขังในกรณีที่มีการย้ายตัวผู้ต้องขังไปยังเรือนจำอื่น ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลสุขภาพ (Health Records Act 1990) ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับบันทึกข้อมูลการรักษาพยาบาลที่เกี่ยวกับตนเอง อย่างไรก็ตาม แพทย์อาจปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูลหากเห็นว่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังหรือบุคคลอื่น[113]

ในการรักษาผู้ต้องขังที่ป่วยนั้น ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะรับการรักษาพยาบาลได้เช่นเดียวกับบุคลทั่วไป ดังนั้นแพทย์จึงไม่อาจกำหนดวิธีการแก่ผู้ต้องขังที่ปฏิเสธการรักษานั้นได้ แม้ว่าการรักษานั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องขังก็ตาม เว้นแต่กรณีที่มีกระบวนการรักษาโรคติดต่อต้องดำเนินการให้เสร็จโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมก่อน[114]

เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์หรือแพทย์ที่ลงทะเบียนไว้ ซึ่งทำงานในเรือนจำจะต้องรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำ (Governor) ในกรณีที่เกิดเหตุผู้ต้องขังได้รับอันตรายต่อสุขภาพจากการถูกจำคุกอย่างต่อเนื่อง หรือด้วยสภาวะของการจำคุก และผู้บัญชาการเรือนจำควรส่งรายงานต่อรัฐมนตรีโดยเร็วพร้อมกับข้อเสนอแนะของตนเอง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์หรือแพทย์ควรให้ความสนใจกับผู้ต้องขังทุกคนที่มีปัญหาทางจิตเป็นพิเศษและทำการตรวจสอบหรือรักษาอาการที่ปรากฏตามความจำเป็น[115]

ผู้ต้องขังทุกคนที่เข้ารับการรักษาในศูนย์ดูแลสุขภาพ (Healthcare Centre) ควรได้รับการตรวจ รักษาภายในเวลา 4 ชั่วโมง และทำการประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออกในขณะมีการสอบถาม ทั้งนี้ การแยกตัวผู้ต้องขังออกต่างหากควรใช้เป็นวิธีการสุดท้าย และการจ่ายยาควรทำตามใบสั่งยาด้วยเหตุผลทางการรักษาเท่านั้น และควรดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความยินยอมของผู้ป่วย เว้นแต่แพทย์เห็นว่ามีความจำเป็นต้องรักษาชีวิต หรือเห็นว่าต้องป้องกันอันตรายของผู้ป่วยหรือบุคคลอื่น[116]

ในด้านการป้องกันโรคติดต่อในเรือนจำ กรมราชทัณฑ์อังกฤษมีนโยบายในการควบคุมโรคเอดส์ในผู้ต้องขัง โดยกำหนดไว้ใน Circular Instruction 30/1991 และใน Healthcare Standard 7 ว่าให้ผู้ต้องขังทุกคนควรได้รับการตรวจโรคเอดส์ หากเป็นผู้ที่เคยมีประวัติหรือในการตรวจร่างกาย

---

[113] *Prison Law* 3ed. (p. 231). Op.cit.

[114] Ibid. (p. 232).

[115] The Prison Rules 1999, SI 1999/728, r 21. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต*. หน้าเดิม.

[116] *Prison Law* 3ed. (p. 250). Op.cit.

แรกรับแพทย์ได้ให้คำแนะนำไว้ว่าให้ตรวจ ถ้าหากผู้ต้องขังปฏิเสธที่จะให้ตรวจให้ทำการจดบันทึกไว้ในบันทึกด้านการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขัง และให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องขัง แต่ไม่ควรกดดันผู้ต้องขังทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเพื่อให้ผู้ต้องขังเปลี่ยนใจ และหากผู้ต้องขังเห็นด้วยในการเข้าตรวจควรให้คำปรึกษาทั้งก่อนและหลังการตรวจพิสูจน์ หากผลการตรวจปรากฏว่าผู้ต้องขังป่วยเป็นโรคเอดส์จะมีการบันทึกไว้ในข้อมูลของผู้ต้องขัง แต่ควรปิดเป็นความลับระหว่างผู้ต้องขังและแพทย์ผู้ตรวจ โดยผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิและไม่ควรเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ต้องขังอื่น ๆ ได้ทราบ นอกจากนี้ทางเรือนจำยังมีนโยบายให้ผู้ต้องขังใช้ถุงยางอนามัย เมื่อเจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอดส์จากพฤติกรรมในการมีเพศสัมพันธ์ของผู้ต้องขังคนนั้น อย่างไรก็ตามผู้ต้องขังที่เป็นเกย์ได้เรียกร้องว่า นโยบายนี้เป็นการแทรกแซงความสามารถของผู้ต้องขังที่จะใช้วิธีในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และหากผู้ต้องขังเกย์แสดงตัวต่อเจ้าพนักงานเรือนจำเพื่อขอถุงยางอนามัย ทำให้เจ้าพนักงานเรือนจำเห็นว่าผู้ต้องขังนั้นมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคเอดส์และอาจถูกควบคุมได้[117]

มาตรฐานในการให้บริการทางด้านการแพทย์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศอังกฤษนั้น ได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังเพื่อให้เจ้าหน้าที่เรือนจำได้เข้าในและปฏิบัติตามอันเป็นการลดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านสุขภาพลงได้ในระดับหนึ่ง โดยสาระสำคัญคือการกำหนดให้ทุก ๆ เรือนจำจะต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบทางด้านการแพทย์ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานกับแพทย์ เพื่อคอยติดต่อสื่อสารกับแพทย์อยู่ตลอดเวลาและให้แพทย์เข้ามาทำหน้าที่ดูแลเรือนจำในทุกวัน และยังกำหนดให้แพทย์ประจำเรือนจำมีหน้าที่ประจำวันที่จะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้[118]

(1) ตรวจผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเมื่อได้รับตัวผู้ต้องขังแรกเข้า ภายใน 24 ชั่วโมง

กรณีรับตัวครั้งแรกจากศาล

กรณีรับตัวจากศาลภายหลังมีคำตัดสินให้ลงโทษ

เมื่อมีการย้ายตัวผู้ต้องขังมาจากเรือนจำอื่น หรือ ภายหลังจากที่ผู้ต้องกลับมาจากการรักษาพยาบาลภายนอกเรือนจำ โดยทำการตรวจรักษาในฐานะผู้ป่วยในหรือภายหลังการเฝ้าดูอาการภายหลังจากการปล่อยตัวชั่วคราว

(2) การตรวจโรค ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิที่จะร้องขอเพื่อพบแพทย์และตรวจรักษาโดยติดต่อไปยังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบทางด้านการแพทย์

---

[117] Ibid.

[118] *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง*. (น. 120). เล่มเดิม.

(3) แพทย์ประจำเรือนจำมีหน้าที่ในการออกตรวจผู้ต้องขังซึ่งได้รับการรักษาพยาบาลหรือเฝ้าดูอาการในฐานะผู้ป่วย หรือผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลเป็นกรณีพิเศษในสถานที่อื่นซึ่งคล้ายคลึงกัน

(4) แพทย์ประจำเรือนจำมีหน้าที่ในการออกตรวจผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวให้ทำการปรับปรุงความประพฤติเป็นกรณีพิเศษ (special accommodation) ภายใต้การควบคุมโดยมีเครื่องมือควบคุม อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

(5) ตรวจสุขภาพให้แก่ผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลก่อนที่จะถูกปล่อยตัว หรือย้ายไปยังเรือนจำอื่น รวมถึงการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการปล่อยตามคำสั่งศาล และจะทำการรักษาต่อไปหากมีความจำเป็น

นอกจากนี้ ในเรือนจำของประเทศอังกฤษได้มีการจัดตั้งโรงพยาบาลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรือนจำโดยทำหน้าที่ในการรับรักษาพยาบาลผู้ต้องขังในรูปแบบผู้ป่วยในโดยเฉพาะ ซึ่งบางแห่งสามารถให้การรักษาพยาบาลได้อย่างครบครัน รองรับการผ่าตัดได้ โดยผู้ป่วยอาจให้ความยินยอมหรือปฏิเสธการเข้ารับการรักษา โดยจะให้ผู้ป่วยลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เช่นเดียวกับโรงพยาบาลทั่ว ๆ ไป[119]

3.3.2.4 การจัดบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ประเทศอังกฤษมีการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดบริการที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ต้องขังไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (Prison Act 1952) ในข้อ 14 (1) โดยกำหนดให้ทุก ๆ เรือนจำจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้เพียงพอสำหรับผู้ต้องขังทุกคน และเรือนจำทุกแห่งจะใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังได้เมื่อได้รับการรับรองโดยผู้ตรวจสอบซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมนตรี (Secretary of State) ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของเรือนจำ[120] โดยการตรวจสอบเรือนจำนั้น จะมีการตรวจสอบในเรื่องขนาด ความสว่าง อุณหภูมิ การระบายอากาศ ว่ามีความเหมาะสมสำหรับสุขภาพและทำให้ผู้ต้องขังสามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานเรือนจำได้ตลอดเวลา[121] โดยมีการติดตั้งระบบเตือนภัยเพื่อให้ผู้ต้องขังใช้ในการติดต่อขอความช่วยเหลือ และจะต้องมีการทดสอบระบบอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง[122] ทั้งนี้ ในการตรวจสอบคุณลักษณะของห้องขังดังกล่าว จะมีการออกหนังสือรับรอง ซึ่งอาจมีการจำกัดระยะเวลาสำหรับผู้ต้องขังที่อาจถูกจำคุกในห้องขังอย่าง

---

[119] Creighton, Simon, and Vicky King" *Prisoner and the Law.* 2nd. ed. London: Butterworths,2000. pp. 174-175.

[120] Halsbury's Law of England. (p. 317). Op.cit. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* (น. 142). เล่มเดิม.

[121] Prison Act 1952. s 14 (2).

[122] *Prison Law* 3ed. (p. 180) Op.cit..

โดดเดี่ยว และอาจมีการจำกัดชั่วโมงที่ผู้ต้องขังต้องใช้ชีวิตอยู่ในห้องขังต่อวันไว้ด้วย[123] โดยในปัจจุบันหนังสือรับรองดังกล่าวมีการอ้างถึง Certified Normal Accommodary (CNA) ในการกำหนดมาตรฐานของลักษณะเรือนจำที่เหมาะสมแก่การให้บริการแก่ผู้ต้องขังทั้งหมด ทั้งนี้ มีการกำหนดลักษณะพื้นฐานของที่อยู่อาศัยซึ่งจัดพื้นที่สำหรับเตียงเดี่ยว พื้นที่ส่วนตัวของผู้ต้องขัง พื้นที่ของเก้าอี้และโต๊ะ และให้ผู้ต้องขังสามารถใช้ห้องน้ำส่วนตัวได้ โดยผู้ต้องขังต้องได้รับการจัดที่อยู่อาศัยให้โดยปราศจากความเสี่ยง ในด้านความปลอดภัยและความเหมาะสมของการบริหารตามแผนการปกครองที่ถูกกำหนดไว้ สำหรับห้องขังเดี่ยว มีการกำหนดมาตรฐานขนาดของห้องขังไว้ คือ 5.5 ตารางเมตร และให้มีแสงสว่างเพียงพอ และกำหนดอุณหภูมิของห้องไว้ด้วย[124]

เรือนจำของอังกฤษจะมีใบสำคัญกำหนดเวลาในการเข้าห้องขัง ผู้ต้องขังอาจจะต้องออกจากห้องขังเป็นชั่วโมงหรือเป็นวันหรือในช่วงระหว่างเวลาที่ทำงานในเรือนจำ และใบสำคัญนี้จะมีการระบุเลขห้องขังและสิ่งที่เกี่ยวข้อง สัญลักษณ์ สถานที่ สถานะไว้อย่างชัดเจน หากมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาตผู้ตรวจสอบจะพิจารณาจากใบสำคัญดังกล่าว[125]

นอกจากนี้ Prison Act 1952 ในข้อ 14 (5) ได้มีการกำหนดให้ผู้ตรวจสอบห้องขังสามารถเพิกถอนหนังสือรับรองได้ และในข้อ 14 (6) กำหนดให้ห้องขังพิเศษในทุกเรือนจำจะต้องจัดให้มีที่คุมขังชั่วคราวสำหรับผู้ต้องขังที่ดื้อรั้นหรือเป็นอันตรายไว้ด้วย[126]

ส่วนในด้านอนามัยของผู้ต้องขัง มีระเบียบเรือนจำของอังกฤษ (The Prison Rules 1999) ในข้อ 28 (1) ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้รับสิ่งจำเป็นสำหรับใช้ในห้องน้ำเพื่อให้ประโยชน์ต่อสุขภาพและความสะอาดแก่ร่างกายของผู้ต้องขังด้วย[127]

3.3.2.5 การจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ กฎหมายประเทศอังกฤษมีการกำหนดเกี่ยวกับการจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้ต้องขัง โดยกำหนดไว้ในระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ข้อ 30 โดยกำหนดไว้ว่า ถ้าหากสภาพอากาศอำนวยและยังคงสามารถรักษาไว้ซึ่งคำสั่งและระเบียบวินัยได้ ก็ให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสออกกำลังกายกลางแจ้ง (Open Air) อย่างน้อยวันละหนึ่งครั้งทุกวันในระยะเวลาที่เหมาะสมตาม

---

[123] Prison Act 1952. s 14 (3).

[124] *Prison Law* 3ed. (pp. 179-181). Op.cit.

[125] ธานี วรภัทร์. *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. (น. 105). เล่มเดิม.

[126] *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต*. (น. 143). เล่มเดิม.

[127] แหล่งเดิม. (น. 142).

สถานการณ์ได้ นอกจากนี้ ยังมีคำแนะนำไว้ใน Operating Standard โดยให้ผู้ต้องขังควรจะออกจากห้องขังได้วันละ 12 ชั่วโมง[128]

ระเบียบเรือนจำ (The Prison Rules 1999) ข้อ 29 กำหนดให้ผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ควรได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในการเรียนพลศึกษา (Physical Education) อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในสถานการณ์ที่เหมาะสม และอาจขยายไปใช้กับผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี โดยกำหนดว่าควรจัดให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาพลศึกษาในสัปดาห์ที่ทำงานตามปกติ และการพักผ่อนในตอนเย็นหรือช่วงวันหยุด โดยกิจกรรมพลศึกษาจะช่วยในการสนับสนุนความรับผิดชอบส่วนตัว และประโยชน์หรือทัศนคติของผู้ต้องขัง และเป็นการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และนำไปใช้เป็นชีวิตประจำวันภายหลังจากที่ออกจากเรือนจำไป นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ต้องขังที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วควรเข้าร่วมในพลศึกษาโดยเฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหากผู้ต้องขังคนใดต้องการที่จะได้รับการรักษาด้วยกิจกรรมทางร่างกาย (Physical Activity) เรือนจำก็จะต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังด้วย และนอกจากนี้เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ซึ่งได้ลงทะเบียนเพื่อทำงานในเรือนจำ ควรตัดสินใจถึงความเหมาะสมของผู้ต้องขังทุกคนในการศึกษาพลศึกษา และได้รับการรักษาด้วยกิจกรรมทางด้านร่างกาย และอาจยกเว้นหรือดัดแปลงการศึกษาหรือกิจกรรมบางอย่างของผู้ต้องขังบนพื้นฐานของการแพทย์[129]

3.4 สหรัฐอเมริกา

3.4.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

การบริหารงานราชทัณฑ์ของสหรัฐอเมริกานั้นมีโครงสร้างของหน่วยงานราชทัณฑ์ในแต่ละมลรัฐแตกต่างกันออกไป และยังมีรัฐบาลกลางซึ่งมีโครงสร้างแตกต่างกันออกไปอีก สรุปแล้วอาจแบ่งระบบงานราชทัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาได้ออกเป็น 2 ระบบ

(1) ระบบการบริหารงานราชทัณฑ์ของรัฐบาลกลาง (Federal Correctional System) อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์แห่งรัฐบาลกลาง (Federal Bureau of Prisons) ซึ่งขึ้นตรงต่อกระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบดูแลเรือนจำและทัณฑสถานของรัฐบาลกลางซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประกอบด้วย เรือนจำที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยสูง (Maximum Security Prisons) เรือนจำที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยปานกลาง (Medium Security Prisons) เรือนจำที่มีระดับความ

---

[128] แหล่งเดิม. (น. 153).

[129] แหล่งเดิม.

มั่นคงปลอดภัยต่ำ (Minimum Security Prisons) เรือนจำเกษตรกรรม (Prisons Camp) ทัณฑสถานหญิงและศูนย์ราชทัณฑ์ชุมชน[130]

เรือนจำและทัณฑสถานเหล่านี้รับควบคุมและดูแลผู้ต้องขังที่ละเมิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง ก่อคดีอาญาที่เกิดขึ้นระหว่างมลรัฐหรือคดีอาญาที่ร้ายแรง เช่น ปล้นธนาคาร วางเพลิง เป็นต้น

รัฐบาลกลางของสหรัฐได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักของงานราชทัณฑ์ไว้ว่า เพื่อป้องกันสังคมโดยการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดให้อยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานที่มีสภาพเหมาะสม ทั้งด้านความมั่นคงปลอดภัย และมีมนุษยธรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้พัฒนาตนเองและฝึกอาชีพเพื่อกลับเป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมาย

(2) ระบบการบริหารงานราชทัณฑ์ของมลรัฐ (State Correctional System) อยู่ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์ประจำมลรัฐในแต่ละมลรัฐ บางแห่งอาจสังกัดกระทรวงยุติธรรมหรือกระทรวงอื่น ๆ ก็ได้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของมลรัฐนั้น ๆ เช่น กรมราชทัณฑ์ของมลรัฐโอเรกอนสังกัดกระทรวงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรมราชทัณฑ์ของมลรัฐเวอจิเนียสังกัดกระทรวงสวัสดิการสังคม เป็นต้น ส่วนในบางมลรัฐ เช่นแคลิฟอร์เนีย และยูทา มีกระทรวงที่ดำเนินงานด้านราชทัณฑ์โดยเฉพาะ

ระบบงานราชทัณฑ์ระดับมลรัฐนั้นแยกออกจากกันเป็นอิสระและมีความแตกต่างกันทั้งในด้านการบริหารงาน โครงสร้าง และนโยบาย เช่น ในบางมลรัฐกรมราชทัณฑ์ดูแลเพียงผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนการพักการลงโทษ จะมีหน่วยงานแยกดูแลต่างหาก บางมลรัฐเน้นการราชทัณฑ์ที่เน้นความยุติธรรม มีการใช้การลงโทษจำคุกแบบตายตัว บางมลรัฐมีการใช้โทษประหารชีวิต ในขณะที่บางมลรัฐยกเลิกไปแล้ว ที่เป็นเช่นนี้เพราะในแต่ละมลรัฐมีระบบกระบวนการยุติธรรมเป็นของตนเองและมีนโยบายของงานราชทัณฑ์ที่ต่างกัน นอกจากนั้นในแต่ละมลรัฐยังมีเรือนจำท้องถิ่นอยู่ภายใต้การปกครองระดับท้องถิ่น (Local Jail) คือระดับมณฑลและเมือง มีนายอำเภอเป็นผู้ดูแล ยกเว้นในบางมลรัฐอาจอยู่ภายใต้การดูแลของมลรัฐโดยตรง

เรือนจำท้องถิ่นใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี หรือผู้ต้องขังโทษไม่เกิน 1 ปี

การบริหารงานเรือนจำของสหรัฐอเมริกา ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและในระดับมลรัฐแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระดับความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่

---

[130] U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Prisons, State of the Bureau 1992. (Minnesota ; Federal Prison Industries, Inc., 1993).

(1) เรือนจำที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยสูง (Maximum Security Prisons) เรือนจำประเภทนี้จะมีระบบการควบคุมมั่นคงแข็งแรง เพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง มีป้อมยามและกำแพงล้อมรอบเรือนจำ จุดมุ่งหมายของเรือนจำส่วนใหญ่เน้นการควบคุมและระเบียบวินัย

(2) เรือนจำที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยปานกลาง (Medium Security Prisons) สภาพของเรือนจำมีความคล้ายคลึงกับประเภทแรก แต่เข้มงวดน้อยกว่า ผู้ต้องขังมีอิสรภาพมากขึ้น การดูแลผู้ต้องขังจะเน้นการบำบัดแก้ไขควบคู่ไปด้วย

(3) เรือนจำที่มีระดับความมั่นคงปลอดภัยต่ำ (Minimum Security Prisons) สภาพแวดล้อมของเรือนจำประเภทนี้ จะแตกต่างกับเรือนจำสองประเภทแรกอย่างมาก เนื่องจากผู้ต้องขังมีความเป็นอิสระและมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ผู้ต้องขังได้รับการฝึกวิชาชีพ การอบรมศึกษาเต็มที จุดมุ่งหมายของเรือนจำประเภทนี้จะเน้นที่การอบรมแก้ไข

การบังคับโทษของสหรัฐอเมริกา เป็นหน้าที่ของโดยตรงของรัฐ อย่างไรก็ตาม รัฐได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินการกิจการเรือนจำ โดยในช่วงแรกเอกชนจะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจการเรือนจำจากงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกักขังผู้ต้องขังก่อน เช่น ให้บริการกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ต่อมาเอกชนจึงค่อย ๆ พัฒนาโดยเข้ามาดำเนินงานที่มีความเสี่ยงน้อยและมีข้อโต้แย้งทางกฎหมายน้อย เช่น สถานกักกัน ห้องขัง สถานฝากขัง แล้วจึงเข้าสู่กิจการเรือนจำหลัก (Secured prison) คือ เรือนจำรัฐ หรือ เคาน์ตี้ที่มีความมั่นคงระดับต่างๆ หรือที่เรียกว่า “เรือนจำมาตรฐาน” โดยมีการทำสัญญาจ้างให้เอกชนเข้ามาดำเนินงานในบางเรื่อง เช่น ในเรือนจำผู้ใหญ่ จะมีการจ้างให้เอกชนเข้ามาให้บริการเฉพาะอย่างภายในเรือนจำ เช่นในด้านอาหาร การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การศึกษา บริการสุขภาพแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมไปถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ต้องขังที่ใกล้ถึงกำหนดพ้นโทษเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ[131]

ในทางกฎหมาย การให้เอกชนดำเนินการกิจการของรัฐ (Privatization) ถูกมองเป็น “การมอบหมาย” (Delegation) ให้ผู้อื่นทำหน้าที่ “บริหาร” ในด้านการกักขังแทนรัฐ[132]

---

[131] สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2548, น. 4-2). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการศึกษาเพื่อจัดตั้งเรือนจำเอกชน*.

[132] กฎหมาย National Capital Revitalization and Self - government Improvement Act of 1997. ทำให้สภาคองเกรสแห่งสหรัฐอเมริกากำหนดให้รัฐมนตรียุติธรรมต้องจัดให้มีการศึกษาเรื่องการแปรรูปเรือนจำและทัณฑสถานอย่างรอบด้าน รวมถึงศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ประสิทธิผลเชิงราคาและความเป็นไปได้ระหว่างเรือนจำรัฐและเอกชนทุกระดับ การแก้ไขฟื้นฟูทุกลักษณะ และเรือนจำทุกระดับความปลอดภัย โดยมอบหมายให้บริษัท Abt Associates, Inc. เป็นผู้ทำการศึกษา ผลงานคือ รายงาน Private Prisons in the United

ตั้งแต่ในช่วงปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับวิกฤติปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ความแออัดอย่างสูง กรมราชทัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาจึงได้มีการจัดทำวิจัยสำรวจและได้ดำเนินการว่าจ้างเอกชนให้เข้ามาดำเนินกิจการเรือนจำในเวลาต่อมา โดยมีเหตุผลประการสำคัญลำดับแรกก็คือ เพื่อลดสภาพความแออัดในเรือนจำ เหตุผลลำดับต่อมา คือ เพื่อความสะดวกในการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ต้องขัง และเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานเรือนจำ และเหตุผลประการสุดท้าย คือ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสถานที่เรือนจำแห่งใหม่ เนื่องจากเอกชนที่เข้ามาบริหารงานเรือนจำ (Secured prison) เป็นเจ้าของสถานที่เรือนจำเองกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนเรือนจำ ทัณฑสถานทั้งหมด นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การเข้ามาดำเนินกิจการเรือนจำของเอกชนเอกชนนั้น อาศัยอำนาจตามข้อบังคับทางกฎหมายที่มาจากรัฐสภา คำสั่งศาล หรือผู้ว่าการรัฐโดยตรง[133]

ทัณฑสถานในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประเภทและขนาด ทัณฑสถานบางแห่งอาจมีขนาดใหญ่และมีมาตรการป้องกันสูง บางแห่งอาจมีขนาดเล็ก สุดแล้วแต่จะสร้างเพื่อจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดซึ่งมีลักษณะร้ายแรงเพียงใด นอกจากนี้ระยะเวลาจำคุกของผู้ต้องขังขึ้นอยู่กับระบบที่ใช้ในแต่ละรัฐ บางระบบอาจให้ศาลเป็นผู้กำหนดซึ่งจะขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตัวของผู้ต้องขัง ถ้าปฏิบัติตัวดีก็จะได้รับการลดระยะเวลาการจำคุก ในบางระบบผู้พิพากษาจะมีอำนาจไม่มากนักซึ่งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีอำนาจในการกำหนดได้มากกว่า[134]

นอกจากวิธีการจำคุกซึ่งถือว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้ในการแก้ไขผู้กระทำความผิดแล้ว ยังมีวิธีการอื่นที่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่ง นั่นก็คือ การคุมความประพฤติ (Probation) และการพักการลงโทษ (Parole)

การคุมความประพฤติ (Probation) เป็นวิธีการของศาลที่จะไม่ลงโทษจำคุกจำเลย เมื่อจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ในทางปฏิบัติของศาลก็คือ พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแล้วรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ โดยกำหนดเงื่อนไขในการคุมความประพฤติหรือไม่ก็ได้ ถ้าศาลกำหนดเงื่อนไขในการคุมความประพฤติ ผู้ต้องคุมความประพฤติต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officers) ด้วย ถ้าผู้นั้นไปกระทำความผิดขึ้นอีก ก็จะต้องถูกลงโทษจำคุก

States, An Assessment of current practice ตีพิมพ์ในปี 1998. โดย Douglas McDonald และคณะ (222 หน้า) ซึ่งใช้เป็นเอกสารอ้างอิงหลักในการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาครั้งนี้.

[133] *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ การศึกษาเพื่อจัดตั้งเรือนจำเอกชน*. (น. 4-4). เล่มเดิม.

[134] วีระพงษ์ บุญโญภาส. “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา”. *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์* 5 (8). น. 158.

การพักการลงโทษ (Parole) คือวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษที่จะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวเร็วกว่ากำหนด โดยพิจารณาจากความประพฤติของผู้ต้องขังและต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายให้อำนาจไว้และขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษ (Parole Board) ในกรณีที่ผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษผู้นั้นมีหน้าที่ต้องมาพบคณะกรรมการพักการลงโทษเพื่อตรวจสอบถึงการปฏิบัติตามเงื่อนไขและการปรับตัวเข้ากับสังคม หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขคณะกรรมการพักการลงโทษอาจพิจารณาให้ต้องถูกส่งตัวกลับเข้าจำคุกอีก การพักการลงโทษนี้ มีกฎหมายอนุญาตให้ทุกมลรัฐในสหรัฐอเมริกาทำได้และรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาถือว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการสำคัญของการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย[135]

3.4.2 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังด้านสุขอนามัย

3.4.2.1 สิทธิได้รับอาหารของผู้ต้องขังที่จะได้รับอาหาร ถือเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการได้รับอาหารที่มีคุณค่าและในปริมาณที่เพียงพอก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เช่นเดียวกัน

สหรัฐอเมริกาได้มีข้อกำหนดสนับสนุนของสมาคมการราชทัณฑ์แห่งสหรัฐอเมริกา (The American Correction Association) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “การจัดอาหารให้แก่ผู้ต้องขัง ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาระเบียบวินัย และจำเป็นต้องจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่ด้านอาหารซึ่งจะต้องมีมาตรฐานและมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังด้วย”[136] โดยในเรือนจำของสหรัฐอเมริกาได้จัดบริการด้านอาหารแก่ผู้ต้องขังไว้วัน 3 มื้อ โดยมีการกำหนดรายการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและจัดให้อาหารในแต่ละมื้อมีความหลากหลายและเป็นไปตามความต้องการ ซึ่งจะเรียกว่าระบบรายการอาหารหมุนเวียน (Cycle menu) เป็นไปตามรอบระยะเวลาตามที่กำหนดไว้[137] นอกจากนี้ รายการอาหารที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการที่เพียงพอโดยเป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการอาหารด้านโภชนาการ (Food and Nutrition Board of the U.S. Department of Agriculture) โดยจะมีการรวบรวมรายการอาหารที่ได้รับความนิยมและพยายามหลีกเลี่ยงรายการอาหารที่มีความซ้ำซากในการจัดให้บริการแก่ผู้ต้องขัง และมีการจัดหาเมนูพิเศษสำหรับวันหยุดหรือวันสำคัญต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้เรือนจำต่างๆ ในสหรัฐอเมริกามีการจัดรายการอาหารสุขภาพให้บริการสำหรับผู้ต้องขังด้วย โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่อาจต้องได้รับการดูแลในด้านสุขภาพเป็นพิเศษ เช่น มีการจัดให้บริการอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อ

---

[135] แหล่งเดิม.

[136] ประเสริฐ เมฆมณี. (2523, น. 544). *หลักทัณฑวิทยา.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

[137] *Corrections a Comprehensive View.* (p. 507). Op.cit. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* (น. 113). เล่มเดิม.

สุขภาพบำรุงหัวใจ (Heart Healthy) โดยให้ความสำคัญแก่อาหารประเภทที่เป็นผัก ผลไม้ หลีกเลี่ยงอาหารปรุงไม่สุกและอาหารจำพวกไขมัน เช่น อาจใช้วิธีปรุงอาหารด้วยการอบ ต้ม ตุ๋น เป็นต้น อีกทั้งยังมีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในด้านโภชนาการแก่ผู้ต้องขังด้วย

นอกจากนี้ ศาลสหรัฐอเมริกา ได้เคยมีคำพิพากษาในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังในด้านการได้รับอาหารไว้ โดยให้เรือนจำมีการจัดให้บริการอาหารพิเศษ (Special diet) เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการดูแลสุขภาพ และการรักษาโรคของผู้ต้องขัง โดยมีการให้คำแนะนำสำหรับผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพ เช่น ผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โดยจัดให้มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารที่มีความเหมาะสมและข้อจำกัดในเรื่องการบริโภคอาหารของผู้ต้องขังที่ป่วยนั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องขังฟ้องร้องโดยกล่าวอ้างได้ว่าผู้ต้องขังเกิดความเจ็บป่วยเนื่องจากมิได้รับบริการด้านอาหารตามที่กำหนดไว้ โดยอาจจัดให้มีการลงชื่อผู้ต้องขังในการได้รับอาหารพิเศษนั้น ๆ ด้วย

นอกจากการจัดให้บริการอาการพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยหรือมีโรคประจำตัวหรือผู้ต้องขังที่อาจต้องมีการดูแลรักษาสุขภาพเป็นกรณีพิเศษแล้ว เรือนจำยังต้องจัดให้บริการทางด้านอาหารตามความต้องการ หรือตามข้อจำกัดในทางศาสนาเป็นพิเศษด้วย และจัดบริการอาหารพิเศษสำหรับฉลองวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีสิทธิในการนับถือและกระทำกิจกรรมในทางศาสนาได้

ส่วนในเรื่องของการจัดให้บริการอาหารนั้นเรือนจำของสหรัฐอเมริกาจะมีการอนุญาตให้บริษัทเอกชนเข้าทำการประมูลเพื่อรับหน้าที่ในการจัดเตรียมและจัดให้บริการด้านอาหารแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยผู้ที่จะรับทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิเหมาะสมในการดำเนินการดูแลเรื่องโภชนาการทางด้านอาหาร ส่วนผู้ปรุงอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้ต้องขังในเรือนจำนั้น อาจเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำนั้นเอง อย่างไรก็ดี อาจมีข้อเสียในกรณีที่ให้บริษัทเอกชนเข้ามารับหน้าที่ในการให้บริการด้านอาหารแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำได้ เช่น การจัดให้บริการทางด้านอาหารให้แก่ผู้ต้องขังอาจมีปริมาณจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขัง และคุณภาพของอาหารที่จัดให้บริการ[138]

3.4.2.2 สิทธิได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอน เรือนจำสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับสิทธิในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก โดยถือว่าเครื่องนุ่งห่มหลับนอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ต้องขัง จึงต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้รับเครื่องนุ่งห่มหลับนอนที่มีความเหมาะสมทั้งต่อสภาพภูมิอากาศ มีความทนทาน สะอาด เรียบร้อย โดยจัดให้ผู้ต้องขังได้รับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหลับนอน อย่างเท่าเทียมกัน ส่วน

---

[138] *Corrections a Comprehensive View.* (p. 428). Op.cit. อ้างถึงใน. แหล่งเดิม. น. 113.

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้ต้องขังนั้น เรือนจำได้จัดให้ผู้ต้องขังได้รับเสื้อเชิ้ต เสื้อยืด กางเกงขายาว กางเกงชั้นใน เข็มขัด ถุงเท้า รองเท้า เป็นต้น โดยเสื้อผ้าที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังแต่ละคนนั้นจะต้องมีขนาดที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการบันทึกการได้รับเครื่องแต่งกายของผู้ต้องขังแต่ละคนไว้ด้วย ทั้งขนาดของเสื้อผ้าและวันเวลาที่ได้รับไป รวมถึงกำหนดเวลาที่ผู้ต้องขังแต่ละคนจะได้รับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจากเรือนจำชุดใหม่ด้วย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้บริการทำความสะอาดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหลับนอนไว้อีกด้วย โดยการทำความสะอาดเครื่องหลับนอน กำหนดให้มีการทำความสะอาดอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง[139]

3.4.2.3 สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล สิทธิของผู้ต้องขังในการที่จะได้รับบริการทางการแพทย์และได้รับการรักษาพยาบาลในเรือนจำของสหรัฐอเมริกานั้นเริ่มขึ้นจากกระบวนการทางศาล โดยศาลได้เข้าแทรกแซงการบริหารงานในเรือนจำและให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการที่จะได้รับการดูแลรักษาสุขภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ดังเช่นในคดี Estelle V. Gamble (1976) ได้มีการอ้างถึงรัฐธรรมนูญของสหรัฐว่ารัฐบาลมีหน้าที่จัดให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาพยาบาลอย่างเหมาะสม และศาลจะปฏิเสธว่าไม่สามารถจัดการรักษาพยาบาลตามความต้องการและความจำเป็นให้แก่ผู้ต้องขังเพียงเพราะเหตุผลว่ามีงบประมาณไม่เพียงพอไม่ได้[140]

ผู้ต้องขังย่อมมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมและเพียงพอ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังไว้โดยรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องชีวิตและสุขภาพจากการบริหารจัดการเรือนจำ และสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นจากการทำให้ได้รับความเจ็บปวดจากการลงโทษที่โหดร้ายและผิดธรรมดา เจ้าพนักงานเรือนจำไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธความต้องการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังและถือเป็นการไม่ชอบที่เจ้าพนักงานได้แสดงถึงความไม่เอาใจใส่ต่อการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยนั้น[141] ดังนั้น จึงเป็นสิทธิของผู้ต้องขังที่จะเรียกร้องการได้รับบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล อย่างเหมาะสมในทุกกรณี

---

[139] The American Correctional Association. (1972, pp. 462-463). *Manual of Correctional Standard.* Seventh edition. Maryland: The American Correctional Association.

[140] *Corrections a Comprehensive View.* (p. 412). Op.cit. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* หน้าเดิม.

[141] John W. Palmer. (1985, pp. 181-182). *Constitutional Rights of Prisoners.* Third edition. Anderson Publishing Co.

สมาคมการราชทัณฑ์แห่งสหรัฐอเมริกา (AmericanCorrectional Association) ได้มีการกำหนดมาตรฐานในเรื่องการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังไว้เช่นเดียวกัน โดยในข้อ 23-5.1 กำหนดไว้ดังนี้[142]

(1) ผู้ต้องขังควรได้รับการรักษาพยาบาลทั้งประจำและกรณีฉุกเฉิน ทั้งการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค ทั้งโรคทางกายและจิตใจ และโรคที่เกี่ยวกับทันตกรรม หากไม่สามารถทำการรักษาผู้ต้องขังในสถานพยาบาลภายในเรือนจำได้ก็ให้ส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่เหมาะสม

(2) การจัดให้บริการทางการแพทย์ในเรือนจำ ควรมีคุณภาพที่เสมอกันกับสถานพยาบาลในชุมชนโดยทั่วไป

(3) สถาบันใดที่จะทำการบริหารโรงพยาบาล ควรจะมีการกำหนดมาตรฐานด้านการให้บริการสำหรับโรงพยาบาลโดยทั่วไปในชุมชนที่ได้รับอนุญาตด้วย”

นอกจากนี้ ในข้อ 23-5.2 กำหนดว่า[143] “ในเรือนจำแต่ละแห่งจะต้องมีบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะ

(1) ให้การรักษาพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน ตามความจำเป็น โดยมีความสอดคล้องกับมาตรฐานและการปฏิบัติการทางด้านการแพทย์อันเป็นที่ยอมรับ

(2) ประจำการ หรือพร้อมที่จะปฏิบัติงานในแต่ละวัน เพื่อประเมินความต้องการของผู้ต้องขังในการรับการรักษาพยาบาล และต้องสามารถให้การดูแลรักษาพยาบาลในเวลาที่จำเป็นและในลักษณะที่เหมาะสม”

นอกจากนี้คณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานและเป้าหมายอาญายุติธรรมแห่งสหรัฐอเมริกา (National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals) ได้มีข้อเสนอแนะด้วยว่า ในเรือนจำแต่ละแห่งควรจัดให้ผู้ต้องขังได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลอย่างสมบูรณ์โดยรีบด่วนที่สุด ซึ่งควรรวมบริการทั้งด้านการรักษาโรค และการรักษาความเจ็บป่วยต่าง ๆ และยังได้เสนอแนะถึงเรื่องการจัดระบบแพทย์ให้ได้มาตรฐานเพื่อให้บริการแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำว่า ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้[144]

(1) แพทย์ในเรือนจำ จะต้องทำการตรวจร่างกายของผู้ต้องขังตั้งแต่ในวันแรกที่รับตัวผู้ต้องขังนั้นเข้าสู่ภายในเรือนจำ

---

[142] Ibid. (pp. 932-933).

[143] Ibid.

[144] Ibid. (p. 883).

(2) การจัดบริการทางการแพทย์แก่ผู้ต้องขังต้องกระทำโดยบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมมาอย่างเหมาะสมภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีใบอนุญาต

(3) ต้องจัดให้มีบริการทางด้านการแพทย์เพื่อให้บริการแก่ผู้ต้องขังตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

(4) ดำเนินการให้เป็นโรงพยาบาลที่ได้รับความเชื่อถือ

(5) การสั่งยาให้แก่ผู้ต้องขังหรือการแจกจ่ายยาแก่ผู้ต้องขังนั้น ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด

(6) รายงานการตรวจสอบทางการแพทย์ หรือการรับการรักษาพยาบาลนั้น ควรจะต้องมีข้อมูลโดยละเอียด และได้ผ่านการตรวจรับรองจากเจ้าหน้าที่แพทย์ผู้รับผิดชอบโดยตรงด้วย

(7) นโยบายการให้บริการทางการแพทย์ของรัฐบาลทุกนโยบาย ควรจัดให้ผู้ต้องขังได้รับบริการในระดับเดียวกับประชาชนโดยทั่วไป"

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติ เรือนจำในสหรัฐอเมริกายังจัดให้มีบริการด้านการแพทย์เป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ ซึ่งมักจะมีโรคประจำตัวต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ โรคไต โรคมะเร็ง หรือโรคเรื้อรังอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการรักษาค่อนข้างนาน และมีค่าใช้จ่ายสูง จำเป็นต้องมีอุปกรณ์และมีสถานพยาบาลเพิ่มขึ้นเป็นกรณีพิเศษ และมีการจัดให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังที่มีความพิการ รวมถึงผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ ผู้ต้องขังที่ป่วยทางจิต

เรือนจำของสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดบุคลากรที่ประจำอยู่ในสถานพยาบาลภายในเรือนจำแต่ละแห่งไว้ด้วย โดยเรือนจำใดที่มีผู้ต้องขังจำนวนไม่เกิน 100 คน กำหนดให้ต้องมีสถานพยาบาล (Clinics) โดยมีพยาบาลหรือผู้ช่วยแพทย์ทำหน้าที่ตรวจสอบสภาพร่างกายและทำการรักษาพยาบาลอย่างง่าย ส่วนในเรือนจำหรือทัณฑสถานที่มีจำนวนผู้ต้องขังเกินกว่า 500 คนขึ้นไปนั้น กำหนดให้มีการตั้งโรงพยาบาล (Infirmaries) ซึ่งมีเตียงรักษาพยาบาลและต้องมีพยาบาลดูแลตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ไม่สามารถทำการรักษาผู้ต้องขังที่ป่วยภายในเรือนจำนั้นได้ ก็ให้ส่งตัวผู้ต้องขังนั้นไปรักษาโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ[145]

ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาได้นำระบบการรักษาทางไกล (Telemedicine) มาใช้ทำการรักษาพยาบาล โดยใช้เทคโนโลยีด้วยการเชื่อมต่อกล้องวีดีโอระหว่างผู้ต้องขังในเรือนจำ กับแพทย์ที่จะทำหน้าที่รักษาพยาบาลซึ่งอยู่ภายนอกเรือนจำ และมีการเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องตรวจฟัง (Stethoscopes) เครื่องเอ็กซเรย์ (X-ray Machines) โดยแพทย์จะสามารถทำการตรวจ

---

[145] *Corrections a Comprehensive View.* Loc.cit. อ้างถึง. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* หน้าเดิม.

วินิจฉัยโรคและทำการรักษาด้วยการสั่งจ่ายยาผ่านระบบทางไกลนี้ได้ ซึ่งการใช้ระบบการรักษาทางไกลนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ลดจำนวนบุคลากรทางด้านการแพทย์แล้วยังช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันท่วงทีและสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย การรักษาพยาบาลด้วยระบบทางไกลนี้นับว่าเป็นความก้าวหน้าของระบบการให้บริการทางด้านการแพทย์แก่ผู้ต้องขังอันจะทำให้ผู้ต้องขังที่ต้องการได้รับการรักษาพยาบาลได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และไม่เกิดปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องนำตัวผู้ต้องขังส่งไปรักษายังสถานพยาบาลภายนอกเรือนจำในกรณีที่ไม่สามารถรักษาที่สถานพยาบาลภายในเรือนจำได้ อีกทั้งทำให้สิทธิผู้ต้องขังในการได้รับบริการสาธารณสุขได้รับความคุ้มครองมากยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากนี้ การราชทัณฑ์สหรัฐอเมริกาได้มีการให้ความสำคัญในการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ การแพร่กระจายของโรคติดต่อภายในเรือนจำ เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันมีโรคติดต่อเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก อันส่งผลกระทบต่อเรือนจำที่มีผู้ต้องขังในเรือนจำติดเชื้อและการแพร่กระจายของเชื้อโรคต่าง ๆ ภายในเรือนจำ เนื่องจากผู้ต้องขังถูกจำกัดอยู่ในสถานที่มีต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันและมีสภาพแออัด โดยโรคติดต่อ ไม่ว่าจะเป็นโรคเอดส์ หรือวัณโรค ที่มีการแพร่ระบาดอยู่ภายในเรือนจำ จำเป็นจะต้องมีมาตรการในการป้องกันและรักษาผู้ต้องขังที่ได้รับเชื้อโรคดังกล่าว โดยเรือนจำมีนโยบายให้มีการตรวจสอบโรคและมีการแยกตัวผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยโรคระบาดออกจากผู้ต้องขังทั่วไปเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค[146]

การราชทัณฑ์สหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักการในการดูแลรักษาผู้ต้องขังที่ป่วยไว้โดยกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเป็นพิเศษและการดูแลผู้ต้องขังซึ่งเป็นผู้ป่วยหนัก โดยมีกระบวนการในการรักษาผู้ต้องขัง กำหนดไว้ใน 28 C.F.R. Part 549 ซึ่งการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังนั้นอาจกระทำในสถานพยาบาลทั่ว ๆ ไป ที่มีข้อตกลงไว้กับการราชทัณฑ์ และเมื่อมีเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นต้องทำการรักษาโดยเร่งด่วน อาจมีการขนส่งผู้ป่วยทางอากาศเพื่อสามารถส่งตัวผู้ต้องขังป่วยนั้นไปทำการรักษาพยาบาลได้ทันท่วงที[147] และยังมีการรักษาผู้ต้องขังที่ป่วยเรื้อรังเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย โดยผู้ป่วยเหล่านี้จำเป็นจะต้องได้รับการรักษาจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการรักษาพยาบาลเป็นพิเศษ ซึ่งได้มีการจัดเตรียมสถานพยาบาลสำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยเรื้อรังไว้ที่ศูนย์พยาบาลรัฐบาลกลาง (Federal Medical Centers) โดยแบ่งแยกสถานที่สำหรับผู้

---

[146] แหล่งเดิม.

[147] Ministry of Justice. Federal Bureau of Prison. *Legal Resource Guide to the Federal Bureau of Prison 2004*. p. 28. (2013, June 1). Retrieved from http://www.bop.gov/bopmain.html, 2547.

ต้องชายไว้ที่โฟร์ทเวิร์ท รัฐเท็กซัส และสำหรับผู้ต้องขังหญิงไว้ที่ฐานทัพอากาศคาร์ทเวลล์ รัฐเท็กซัส[148]

3.4.2.4 การจัดบริการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย คณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานและเป้าหมายอาญายุติธรรมแห่งสหรัฐอเมริกา (National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals) ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดให้บริการที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ต้องขังไว้ โดยเสนอว่าเรือนจำแต่ละแห่งควรจัดให้ผู้ต้องขังมีห้องพักของตนเองและมีขนาดที่เหมาะสม รวมทั้งมีอุณหภูมิที่เหมาะสมในแต่ละฤดูกาลและมีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในเรื่องของขนาดของห้องขัง โดยกำหนดว่าห้องขังควรมีพื้นที่อย่างน้อย 60 ตารางฟุต โดยผู้ต้องขังที่อาศัยอยู่ในห้องขังที่มีพื้นที่น้อยกว่า 80 ตารางฟุต นั้นไม่ควรให้ผู้ต้องขังอยู่ภายในห้องขังเกินกว่า 10 ชั่วโมงต่อ 1 วัน[149] และการราชทัณฑ์สหรัฐอเมริกากำหนดให้มีการจัดที่หลับนอนรวมไปถึงอุปกรณ์ที่เหมาะสมทั้งผ้าปูที่นอน หมอน ซึ่งจะต้องมีขนาดและมาตรฐานเดียวกันสำหรับผู้ต้องขังทุกคน[150]

3.4.2.5 การจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ เรือนจำสหรัฐอเมริกาได้มีการให้ความสำคัญแก่การจัดให้บริการด้านนันทนาการแก่ผู้ต้องขังเช่นกัน โดยเห็นได้จากมีการตั้งโรงเรียนดัดสันดานเอลมิร่า (The Elmira Reformatory) ขึ้นในปี ค.ศ. 1876 ซึ่งเป็นสถาบันที่มีการเสนอโปรแกรมนันทนาการและการใช้เวลาว่างไว้อย่างหลากหลายวิธี รวมถึงการกำหนดประเภทนันทนาการ มีการจัดสร้างโรงยิมในร่ม สโมสร จัดให้ผู้ต้องขังได้อ่านหนังสือพิมพ์สำหรับผู้ต้องขังและให้ชมรายการละคร ศิลปะ เป็นต้น โดยโปรแกรมการจัดให้บริการด้านนันทนาการแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ มี 3 ประเภท ได้แก่[151]

(1) มีสนามที่เรียกว่า “The Big House” ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับให้ผู้ต้องขังสามารถเดินเล่น นั่งพักผ่อน และทำกิจกรรมระหว่างผู้ต้องขังกันเองได้ โดยในวันหยุด ผู้ต้องขังสามารถที่จะเล่นกีฬากลางแจ้งได้

(2) ห้องสมุด โดยจะมีการจัดหาหนังสือที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังได้เลือกอ่าน

---

[148] Ibid. (p. 29).

[149] *Prison Law* 3ed. (p. 181). Op.cit.

[150] *Manual of Correctional Standard.* Loc.cit.

[151] *Corrections a Comprehensive View.* (p. 406). Op.cit. อ้างถึงใน. *หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต.* หน้าเดิม.

(3) ห้องประชุม โดยจะมีการจัดให้ชมภาพยนตร์และรายการต่างๆ รวมถึงการประกอบพิธีการทางศาสนาของผู้ต้องขัง

กิจกรรมนันทนาการในเรือนจำของสหรัฐอเมริกาที่จัดให้แก่ผู้ต้องขังนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น แฮนด์บอล ฟุตบอล เบสบอล มวย เป็นต้น โดยที่ผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน วันละประมาณ 1-2 ชั่วโมง[152]

นอกจากนี้ ยังมีการจัดให้ผู้ต้องขังได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะและการประดิษฐ์ต่าง ๆ อันถือเป็นกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้ต้องขังอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายความตึงเครียดและใช้เวลาว่างไปกับการทำงานศิลปะ อันจะช่วยให้ผู้ต้องขังมีจิตใจสงบเย็นลง แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมประเภทนี้มีปัญหาในด้านการขาดแคลนบุคลากรผู้ฝึกสอนจึงต้องอาศัยผู้ต้องขังฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมา เรือนจำสหรัฐอเมริกายังมีกิจกรรมนันทนาการที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องขังอีกหลายประเภท เช่น ดนตรี การโต้วาที การชมภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ และการแสดงต่าง ๆ ทั้งจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เข้ามาให้ความบันเทิงแก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำ และจากกลุ่มผู้ต้องขังเอง กิจกรรมเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากในการใช้ชีวิตอยู่ภายในเรือนจำ และทำให้ผู้ต้องขังได้รับความบันเทิง ความรู้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งยังช่วยให้ผู้ต้องขังเกิดความผ่อนคลายจากการตึงเครียดที่ต้องถูกจำคุกอยู่ภายในเรือนจำได้

---

[152] Joseph J. Senna and Larry J. Siegel. (2001, p. 454). *Essentials of Criminal Justice.* Third edition. CA: Wadworth.